

Strategija socijalnog uključivanja Brčko distrikta BiH 2021-2027

Brčko, decembar 2020.

Ova publikacija proizvedena je uz finansijsku podršku Evropske unije i UNICEF-a. Sadržaj publikacije isključiva je odgovornost Fondacije za socijalno uključivanje u BiH i Inicijative za bolju i humaniju inkluziju i ne predstavlja nužno stajalište Evropske unije i UNICEF-a.

Sadržaj

UVOD.....	4
1 ZNAČAJ STRATEGIJE SOCIJALNOG UKLJUČIVANJA	5
1.1 PANDEMIJA COVID-19 I POSLJEDICE NA RAZVOJ	5
1.2 PREDUZETE MJERE U BRČKO DISTRIKTU BIH ZA UBLAŽAVANJE POSLJEDICA PANDEMIJE COVID-19.....	5
1.3 NOVI PRISTUP I MJERE, KAO ODGOVOR NA POSLJEDICU COVID-19, KROZ PRIZMU SOCIJALNOG UKLJUČIVANJA	6
1.4 SOCIJALNA POLITIKA I ZAPOSŁJAVANJE.....	9
2 STRATEŠKI DIO	10
2.1 GEOGRAFSKI POŁOŽAJ I PRIRODNE KARAKTERISTIKE	10
2.2 DEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE I KRETANJA.....	12
2.2.1. Stanovništvo i gustina naseljenosti.....	12
2.2.2. Procjene strukture stanovništva	12
2.2.3. Prirodno kretanje stanovnika.....	14
2.2.4. Migracije	14
2.2.5 Ključni demografski izazovi	15
3 SIROMAŠTVO, POSMATRANO KROZ PRIZMU EKONOMSKOG RAZVOJA, ZAPOSLENOSTI, NEZAPOSLENOSTI, NETO PŁATE, SOCIJALNO ZAŠTITNE FUNKCIJE BD BIH	15
3.1 KLJUČNI IZAZOVI EKONOMSKOG RAZVOJA	23
3.2 KLJUČNI IZAZOVI RAZVOJA TRŽIŠTA RADA	25
3.3 PREGLED STANJA I KRETANJA NA TRŽIŠTU RADA	26
3.4 ZAPOSLENOST	26
3.5 NEZAPOSLENOST	28
3.6 NETO PŁATE	31
3.7 PENZIONERI/OSOB E TREĆE ŽIVOTNE DOBI	32
4 SOCIJALNA ZAŠTITA	33
5 DJECA	35
6 LICA SA INVALIDITETOM.....	38
7 MLADI.....	40
8 POŁOŽAJ ŽENA I RODNA RAVNOPRAVNOST U BD BIH	41
9 POLITIKE SOCIJALNOG UKLJUČIVANJA	46
10 PRILOG: AKCIONI PLAN PET KLJUČNIH PRIORITETA/CILJEVA/MJERA SOCIJALNOG UKLJUČIVANJA ..	47
11 ANEKS - STATISTIČKI POKAZATELJI.....	56

UVOD

Unapređenje socijalnog uključivanja i priprema strateških dokumenata u tom cilju, veoma su važni u procesu pristupanja Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji. To je jasno naznačeno u Mišljenju Evropske komisije o zahtjevu BiH za članstvo u EU iz maja 2019.

Prioritet broj 13, koji se odnosi na socijalno uključivanje marginalizovanih grupa te Poglavlje 19. „Socijalna politika i zapošljavanje“ iz Analitičkog mišljenja EC preciziraju unapređenje socijalnog uključivanja kao jedan od ukupno 14 prioriteta koji su uslov prihvatanja BiH kandidatom za članstvo u EU.

Priprema strategija socijalnog uključivanja, u skladu sa ustavnim nadležnostima u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko distriktu BiH važna je za proces integracije sa EU. U tom kontekstu „Strategija socijalnog uključivanja Brčko distrikta BiH 2021-2027.“ važna je za cjelinu procesa ostvarivanja pretpostavki za pristup BiH u EU. Istovremeno strategije socijalnog uključivanja u FBiH i RS takođe su pripremljene.

Proces pripreme strategija socijalnog uključivanja FBiH, RS i BD BiH počeo je početkom 2019. Kao metodološki osnov za pripremu strategija urađena su dva dokumenta:

1. „Prema Evropskoj Uniji - Ključni problemi socijalnog uključivanja u BiH“, razmatran i prihvaćen na Okruglom stolu u BD BiH 08. jula 2019.
2. „Prema Evropskoj Uniji - Preporuke za unaprjeđenje socijalnog uključivanja u BiH“ čije je razmatranje u BD BiH bilo zakazano za 17. mart 2020. ali je zbog pandemije COVID-19 otkazano. Dokument su dobili pozvani na radionicu.

Pandemija COVID-19 i njene dugotrajne socijalne i ekonomske posljedice naglasile su značaj aktivnijeg pristupa i novih politika u cijelom društvu, posebno u socijalnoj oblasti.

Time i „Strategija socijalnog uključivanja BD BiH 2021-2027“ dobija na značaju, nije riječ samo o pristupanju BiH Evropskoj uniji, riječ je i o rješavanju rastućih socijalnih problema.

Ona je u punoj mjeri usklađena sa Strateškom platformom i pripremom „Strategije razvoja Brčko distrikta BiH 2021-2027“.

Usvajanjem „Strategije socijalnog uključivanja BD BiH 2021-2027“ ostvaruje se jedan od uslova za prijem BiH u EU i definišu politike efikasnijeg unapređenja ukupne socijalne situacije, posebno marginalizovanih grupa u Brčko distriktu BiH.

Delegacija Evropske unije i UNICEF podržavaju projekt „Izgradimo zagovaračku platformu za socijalnu uključenost - Zastani i poslušaj“ koji implementiraju Fondacija za socijalno uključivanje u Bosni i Hercegovini (FSU u BiH) i Inicijativa za bolju i humaniju inkluziju (IBHI). Jedan od ciljeva projekta je iniciranje i priprema strategija socijalnog uključivanja u FBiH, RS i BD BiH. Radne nacрте strategija priprema ekspertski tim: dr- Žarko Papić- tim lider, prof. dr. Ljubo Lepir, Fahrudin Memić, mr. sci. Maida Fetahagić i mr. sci. Nataša Stevanović.

1 Značaj strategije socijalnog uključivanja

1.1 Pandemija Covid-19 i posljedice na razvoj

Sredinom marta 2020. godine, aktuelna pandemija COVID-19 bitno je uticala na ukupni ekonomski i socijalni razvoj svih zemalja u svijetu. Njeno izbijanje i širenje u potpunosti je promijenilo sliku prioritetima razvoja. Kao odgovor u tom trenutku, uvedene su restriktivne mjere koje su ograničavale kretanje i komunikaciju ljudi što je direktno bio direktni atak na progres.

Uvođenjem vanrednog stanja, zabranjena su masovna okupljanja, ograničen, a nekim privrednim subjektima i u potpunosti je zabranjen rad, donešene su obavezne higijensko epidemiološke mjere, blokirane su granice između država i dr.

Razvojne politike će se morati hitno revidirati i prilagoditi novim uslovima koje je nametnula pandemija. Ekonomske politike moraju da se nose sa razornim posljedicama koje je pandemija ostavila na ekonomsku moć društva, a socijalne politike će se morati usmjeriti na pitanja socijalnih nejednakosti koje će se intezivirati, a politike socijalnog uključivanja, moraju dati efikasna rješenja, polazeći od činjenice da novi vidovi isključivanja trebaju nova zakonska rješenja i nove prakse djelovanja.

Najveće posljedice se osjete u oblasti privređivanja. Neke privredne grane su bile u potpunosti paralisane, a mnoge kompanije u svijetu su bile prisiljene da obustave svoje poslovanje i da počnu otpuštati radnike već u prvim mjesecima krize.

Prve na udaru su bile uslužne djelatnosti koje su morale u potpunosti obustaviti svoje poslovanje. Mjere koje su odmah na početku krize donešene, bile su potpuna zabrane rada ugostiteljskih objekata, frizerskih salona, prodavnica široke potrošnje i marketa.

Zdravstvena zaštita je oblast društvenog djelovanja koja je najviše bila na udaru ove krize. Pružanje efikasne zdravstvene zaštite i upravljanje rizikom od zaraze predstavljalo je najveći izazov aktuelne krize. Sistemi zdravstvene zaštite u svijetu, generalno nisu bili pripremljeni za eskalaciju rizika ovakvog nivoa, pa je bilo sasvim izvjesno da će doći do kolapsa u funkcionisanju zdravstvenih ustanova kada se nađu pod velikim pritiskom broja zaraženih i oboljelih. Jedno od ključnih i realnih pitanja u toku pandemije je bilo hoće li se zbog nedostatka materijalnih sredstava moći pružiti zdravstvena zaštita svima onim kojima je ona potrebna.

1.2 Preduzete mjere u Brčko distriktu BiH za ublažavanje posljedica pandemije COVID-19

Uz utvrđeno činjenično stanje, da se posljedica krize izazvane pandemijom COVID-19, najvećim dijelom odrazila po ekonomiju Brčko distrikta BiH (u daljem tekstu: BD BiH), Skupština Brčko distrikta BiH je na 19.vanrednoj sjednici, odražanoj 5.maja 2020.godine, donijela Zakon o

ublažavanju negativnih posljedica izazvanih stanjem prirodne nesreće zbog COVID-19 u Brčko distriktu BiH.

Ovim zakonom propisuju se: subvencionisanja dijela bruto plate i doprinosa za PIO/MIO na teret poslodavca, do ukupnog iznosa do 860,00 KM (konvertibilnih maraka), subvencionisanje dijela plaćenih poreza i doprinosa na plate, kontrola namjenskog trošenja dodijeljenih sredstava, obustava obračuna i plaćanja zatezne kamate na javne prihode, oslobađanje obaveze plaćanja akontacije poreza na dobit, poreza na dohodak od samostalne djelatnosti, poreza od priređivanja igara na sreću u paušalnom iznosu, odgoda plaćanja poreza na nekretnine, oslobađanje plaćanja zakupnine poslovnog prostora i javne površine u vlasništvu Distrikta, način rješavanja problema nerealizovanih turističkih putovanja koja su uplaćena turističkim agencijama u Distriktu, isplata punog iznosa podsticaja u poljoprivrednoj proizvodnji za 2019. godinu, prekid provođenja mjera prinudne naplate, održavanje stabilnosti pojedinih isplata koja se odnose na socijalna davanja, grantove, transfere i subvencije, odgoda primjene propisa kojim se utvrđuje namjensko korištenje sredstava, kaznene odredbe, državna pomoć.

Pred privredom Brčko distrikta BiH stoji niz kratkoročnih i dugoročnih izazova i tiču se oporavka svih vrsta privrednih subjekata, u svim oblastima, od negativnih posljedica krize izazvane pandemijom. Pri tom mjere podrške za oporavak treba da se prilagode specifičnostima svake ciljne grupe preduzetnika i firmi. Oporavak od negativnih posljedica treba biti praćen podrškom za uvođenje preventivnih mjera prilagođavanja poslovanja u cilju smanjenja negativnih uticaja sličnih kriza u budućnosti.

U kratkom roku mogu se i trebaju riješiti informacioni i regulatorni izazovi, kroz mjere aktivnosti: osiguranja boljeg protoka podataka i informacija neophodnih za donošenje ciljanih politika i instrumenata podrške u različitim oblastima ekonomskog razvoja (prvenstveno bolje strukturiranje i obrada podataka iz finansijskih izvještaja pravnih lica); osigurati precizniji podaci i informacije neophodne za intenzivnije uključivanje dijaspore u ekonomski razvoj BD BiH i uskladiti Zakon o podsticaju u privredu BD BiH sa preporukama Evropske komisije u pogledu definicije malih i srednjih preduzeća i principa Akta o malim i srednjim preduzećima, kao i usklađivanje sa Zakonom o državnoj pomoći BiH i odgovarajućim direktivama EU.

1.3 Novi pristup i mjere, kao odgovor na posljedicu COVID-19, kroz prizmu socijalnog uključivanja

Politika socijalne uključenosti u Evropskoj Uniji ponikla je na nastojanju da se evropske integracije poodmakle u sferi ekonomije, ojačaju i u socijalnoj dimenziji. Pokazalo se da bez novih oblika socijalne integracije, koji podrazumevaju poštovanje socijalnih prava građana, njihovo uključivanje u razvojne procese i njihovu zaštitu od izmenjenih socijalnih rizika, legitimitet EU ne može biti osiguran. Iako primarno predstavlja komponentu socijalne politike, politika socijalne uključenosti je suštinski međusektorska politika koja treba da obezbjedi da se posebne politike oblikuju na način koji podstiče socijalnu uključenost građana, njihovo blagostanje, a time i podršku daljim procesima integracija.

U tom smislu, politika socijalne uključenosti predstavlja novinu za Bosnu i Hercegovinu, a samim tim i za Brčko distrikt BiH, što bi omogućilo uspješno uključivanje u socijalni proces u EU, te s tim u vezi, potrebno je različite društvene aktere opremiti odgovarajućim znanjima i vještinama kako bi se omogućila efikasnost ovog procesa prilagođavanja.

Politike socijalne uključenosti su ujedno i jedni od ciljeva iz strateških pravaca definisani u Brčko distriktu BiH kroz **Stratešku platformu** u sklopu izrade Strategije razvoja Brčko distrikta BiH 2021-2027, odnosno:

STRATEŠKI CILJ 1: KONKURENTNA PRIVREDA, SKLADNO UKLOPLJENA U GLOBALNE RAZVOJNE TRENDOVE I LANCE VRIJEDNOSTI, KAO MOTOR RAZVOJA BRČKO DISTRIKTA BIH, izdvaja slijedeće mjere:

- da se osigura u većoj mjeri nego do sada sistemska podrška privredi i preduzetništvu, po osnovu administrativnog statusa i geostrateškog položaja Brčko distrikta BiH;
- da se obezbijedi sistemska podrška privredi i razvoju preduzetništva, sa ciljem jačanja konkurentnosti u međunarodnim lancima vrijednosti i uklapanju u globalne razvojne trendove, posebno trendove digitalizacije i dekarbonizacije;
- da se tako podržana privreda ima za konačni cilj, snažno povratno djelovanje na ubrzan razvoj sektora života i rada u Brčko distriktu BiH.

STRATEŠKI CILJ 2: UNAPRIJEDITI PRUŽANJE USLUGA OBRAZOVANJA, ZDRAVSTVENE I SOCIJALNE ZAŠTITE, KULTURE, SPORTA I JAVNE SIGURNOSTI, NA PRINCIPIMA DOBROG UPRAVLJANJA JAVNIM SEKTOROM U SKLADU SA EU STANDARDIMA, izdvaja slijedeće mjere:

- usaglasiti pristup ključnih političkih aktera o smanjenju stepena politizacije individualnih javnih usluga za građane i profesionalizacije upravljanja javnim sektorom u Brčko distriktu BiH;
- poštujući komparativne prednosti Distrikta, da se pristupi strateškom razvoju obrazovanja, zdravstva i socijalne zaštite na ravnomjeren, ravnopravan i dosljedan način za sve građane;
- istovremeno uz razvojne procese, da se radi na razvoju osnovnih principa individualne građanske, političke i službeničke odgovornosti u pogledu pružanja javnih usluga;
- uz dosadašnje uspjehe u razvoju multietničkog okruženja, osigurane resurse, kao preduslove, da se stvore preduslovi za jačanje koordinacije i upravljanja kvalitetom u svim oblastima društvenog razvoja, posebno u svrhu povećanja zadovoljstva građana javnim uslugama i kvalitetom života u cjelini (posebno mladih), kako u Brčko distriktu BiH, tako i u dijaspori;
- ulazak u reformske procese svih politika društvenog života, a ujedno davanje prilike za donošenje Strategije socijalnog uključivanja Brčko distrikta BiH 2021-2027.

STRATEŠKI CILJ 3: ODRŽIVO UPRAVLJANJE ŽIVOTNOM SREDINOM, PRIRODNIM I INFRASTRUKTURNIM RESURSIMA, izdvaja slijedeće mjere:

- smanjiti zagađenje životne sredine, poboljšanjem i obnovom oštećenih filtera koji sprečavaju zagađenje;
- pozvati na odgovorno menadžment zdravstva BD BiH na dosadašnje stanje u zdravstvu, a istovremeno uticati na pružanje na ostvarivanje kvalitetnije i poboljšane zaštite zdravlja stanovnika BD BiH;
- uskladiti i druge interese Brčko distrikta BiH sa zahtjevima za zaštitu životne sredine;
- obezbjediti međunarodnu saradnju u zaštiti životne sredine;
- prihvatiti realne inicijative stanovnika BD BiH koje imaju za cilj zaštitu životne sredine;
- uticati na dinamičan infrastrukturni razvoj i izgradnju Brčko distrikta BiH;
- uspostaviti institucionalnu podršku za zaštitu i očuvanje okoline.

Socijalno uključivanje podrazumijeva angažman države na rješavanju nedovoljnosti i prevazilaženje sistemskih prepreka, te stvaranje uslova za podizanje kvaliteta života onih koji su isključeni ili se nalaze na marginama društva, a posebno djece i mladih, nezaposlenih, lica sa invaliditetom, starijih osoba i drugih marginalizovanih grupa. Pristup orjentisan prema čovjeku čini okosnicu koncepta socijalnog uključivanja.

Koncept socijalne uključenosti korenspodira sa pojmovima socijalne kohezije i humanog razvoja. Naime, osnovni principi kohezivnog i humanog društva podrazumijevaju socijalno uključivanje kao osnovni postulat pravednog i demokratskog društva. Prema redefiniranom konceptu „Humani razvoj je širenje ljudskih sloboda da ljudi žive dug, zdrav i kreativan život; da unaprijede ciljeve koje imaju razloga da vrednuju; i da aktivno učestvuju u oblikovanju pravednog i održivog razvoja na zajedničkoj planeti. Ljudi su i korisnici i pokretači humanog razvoja, i pojedinačno i u grupama“.¹

Za kontekst socijalne uključenosti u BiH posebno su značajne obaveze koje proizilaze iz procesa pridruživanja Evropskoj Uniji koji je u ovoj oblasti naslonjen na provođenje principa i prava utvrđenih Evropskim stubom socijalnih prava².

Faktori koji određuju socijalni razvoj i procese socijalnog uključivanja u Brčko distriktu BiH proizilaze iz aktuelnih unutrašnjih društveno-ekonomskih procesa, politika i praksa društvenog djelovanja, te uticaja globalnih kretanja na ekonomskom, socijalnom i ekološkom planu među koje treba ubrojati i posljedice aktuelne pandemijske krize izazvane virusom COVID-19.

¹ UNDP, 2010. Human Development Report (HDR 2010). Dostupno na: http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/270/hdr_2010_en_complete_reprint.pdf. Pristupljeno 25. mart 2020.

²U odjeljku „Socijalna zaštita i uključenost“ dato je deset prioriteta na kojima države članice trebaju raditi, a to su: Briga o djeci i podrška djeci; Socijalna zaštita; Davanje za nezaposlenost; Minimalni dohodak; Dohodak i starosti i penzije; Zdravstvena zaštita; Uključenost lica sa invaliditetom; Dugotrajna zaštita; Stanovanje i pomoć beskućnicima i Pristup osnovnim uslugama. Dostupno na: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/social-summit-european-pillar-social-rights-booklet_hr.pdf. Pristupljeno: 20. marta 2020. Dokumentat dostupan na: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/social-summit-european-pillar-social-rights-booklet_hr.pdf. Pristupljeno: 20. marta 2020.

1.4 Socijalna politika i zapošljavanje

Pravila EU u socijalnoj oblasti obuhvataju minimalne standarde u oblastima radnog prava, jednakosti, zdravlja i sigurnosti na radu, te zabranu diskriminacije. Također se promovira socijalni dijalog na evropskom nivou.

U skladu sa SSP-om, BiH i države članice EU su dužne sarađivati u cilju razvoja socijalne politike i politike zapošljavanja kako bi se osigurao jednak pristup i djelotvorna podrška svim osjetljivim licima i pružila podrška BiH u usklađivanju propisa sa *acquis-em* EU.

U skladu sa ustavno-pravnim okvirom, dva entiteta i Brčko Distrikt uglavnom su nadležni za socijalnu politiku i zapošljavanje. Nadležnosti na državnom nivou se prvenstveno ostvaruju kroz internu koordinaciju, na osnovu ustavnih odgovornosti po pitanju predstavljanja BiH i preuzimanja obaveza na međunarodnom nivou. Ministarstva nadležna za socijalnu politiku i zapošljavanje su uspostavljena na entitetskom i kantonalnom nivou.

Brčko distriktu BiH, statutarno je povjerena javna nadležnost u oblastima: a)privrede; b)finansija; c)javne imovine; d)javnih usluga/ infrastrukture; e)kulture; f)obrazovanja; g)zdravstvene zaštite; h)zaštite životne sredine; i)socijalne zaštite; j)pravosuđa i pravnih usluga; k) Policije; l)stambenog pitanja; m)urbanizma i prostornog planiranja; n) ostalih nadležnosti neophodne za funkcioniranje Distrikta kao jedinstvene administrativne jedinice lokalne samouprave.

Distrikt ove nadležnosti i ovlaštenja vršiti kroz institucije navede Statutom Brčko distrikta BiH.

Iz gore navedenog, primjetit ćete, da je statutarno BD BiH, između ostalog povjerena i nadležnost: zdravstvene zaštite i socijalne zaštite, a nadležnost na provedbu istog ima: Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge.

Brčko distrikt BiH nema donešenu Strategiju ili Socijalno programske mjere zaštite stanovnika BD BiH, obzirom i na činjenicu, da politike BD smatraju, da sve što ima prizvuk “socijalno” povjerava na izvršenje/realizaciju organizacionoj jedinici Odjeljenja za zdravstvo i ostalih usluga, Pododjeljenju za socijalnu zaštitu, čija je nadležnost za postupanje u oblasti socijalne, porodične, psihosocijalne i dječije zaštite. Isto to Pododjeljenje je dio organa uprave, njeni zaposlenici, imaju status državnog službenika ili namještenika, a svi zaprimljeni zahtjevi za rješavanje po pravima iz oblasti socijalne, porodične i dječije zaštite, upućeni od stanovništva BD BiH, se rješavaju u kontekstu primjene Zakona o upravnom postupku BD BiH i materijalnih zakona, povjerenih u nadležnost za postupanje.

Olakšavajuća okolnost u radu Pododjeljenja za socijalnu zaštitu, jeste, da shodno društvenim promjenama i vremenskoj distanci u odnosu na donešene materijalne zakone, može kandidovati putem Odjeljenja za zdravstvo i ostale usluge, i predložiti svojim Programom rada za narednu godinu, Vladi Brčko distrikta BiH, prijedlog za reformske procese u politikama socijalne, porodične i dječije zaštite (uz planiranana sredstva kroz DOB za naredne dvije godine). To je prepoznatljivo i iskorišteno u zadnjim 10 godina, kroz donošenje Zakona o izmjenama i dopunama zakona, te npr. lica sa onesposobljenjem, na sada inovativan način se uvode u pravo dodatka za njegu i pomoć od drugog lica(oblast socijalne zaštite) ili pak, da roditelji djece

rođenih kao blizanačad, trojke, četvorke, bez obzira na imovinski census sada se uvode u pravo na dječiji dodatak, a uskoro će se, na već pokrenut prijedlog određenog kluba zastupnika Skupštine BD BiH (zastupljenih u ovom mandatu do oktobra mjeseca 2020.godine), donijeti Zakon o izmjenama i dopunama Zakonu o dječijoj zaštiti BD BiH, po kojem će svako dijete u porodici (uzrasta od 0 do 18 godina), bez obzira na imovinski census porodice, se moći uvesti u pravo na dječiji dodatak (kao i dijete uzrasta do 26.godine, pod uslovom da se isto redovno školuje).

Pravilo koje je zastupljeno u zadnjem desetljeću je, kada se predlažu zakoni u BD BiH, oni moraju ići na procjenu usklađenosti sa propisa *acquis-em* EU, nadležnom Odjeljenju za evropske interakcije.

BD BiH statutarno, nema povjerenu javnu nadležnost za oblast rada i radnih odnosa, odnosno politika zapošljavanja.

Ali je činjenica, da BD BiH ima donešen Zakon o radu u 2005.godine, donešenog po prijedlogu Zakonodavne komisije Skupštine Brčko distrikta BiH (a po datoj Odluci o davanju ovlaštenja Zakonodavnoj komisiji Skupštine Brčko distrikta BiH broj: 0-02-022-294/05 od 7. novembra 2005.godine) i da je po prijedlogu Vlade Brčko distrikta BiH, Skupština Brčko distrikta BiH donijela u 2019.godini, “novi” Zakon o radu Brčko distrikta BiH (“Službeni glasnik Brčko distrikta BiH” broj: 34/19). Nije poznato, da li je zakon iz 2019.godine, prije upućivanja na donošenja bio u proceduri procjene usklađenosti sa propisa *acquis-em* EU, ali je sigurno, da podzakonski akt koji se na prijedlog Odjeljenja za zdravstvo i ostale usluge upućuju Vladi Brčko distrikta BiH na donošenje, prošao proceduru usklađenosti sa propisa *acquis-em* EU i koordinaciju sa Ekonomsko-socijalnim vijećem BD BiH (podzakonski akt: Pravilnik o kriterijima i načinu ostvarivanja prava na rad s polovinom radnog vremena ili prava roditelja djeteta s psihofizičkim smetnjama).

U Brčko distriktu BiH, Politike zapošljavanja su povjerene Zavodu za zapošljavanje i nema upravnu jedinicu Odjeljenja (Ministarstva) za rad i radne odnose.

2 STRATEŠKI DIO

2.1 Geografski položaj i prirodne karakteristike

Brčko distrikt BiH predstavlja zasebnu administrativnu cjelinu u Bosni i Hercegovini³, pored dva entiteta: Federacije BiH i Republike Srpske. Brčko Distrikt je formiran na cjelokupnoj teritoriji nekadašnje Opštine Brčko.

³ Prema odredbama Konačne arbitražne odluke, Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine Distrikt predstavlja kondominij dva entiteta pod direktnim suverenitetom države.

Nalazi se uz samu granicu sa Republikom Hrvatskom, članicom Evropske unije, od koje ga dijeli rijeka Sava. Brčko distrikt se nalazi na desnoj obali rijeke Save i zauzima površinu od 493,3 km², što predstavlja manje od 1% ukupne površine Bosne i Hercegovine (51.129 km²). Površina centralnog gradskog područja je 183 km². Prema unutrašnjim administrativnim granicama u Bosni i Hercegovini, Brčko Distrikt graniči sa više opština Republike Srpske i sa dva od deset kantona Federacije Bosne i Hercegovine, Tuzlanskim kantonom na jugozapadu i Posavskom županijom na sjeverozapadu.

Smješteno u Posavini, u podnožju Majevica, Brčko se nalazi u prilično niskoj riječnoj dolini koja čini dio bazena rijeke Save, Brke i Velike Tinje. Nadmorska visina se, zavisno od terase koju formiraju rijeke, kreće od 85 m do 200 m (85%). Jedini izuzetak su sjeverni obronci planine Majevica u južnom dijelu Distrikta sa nadmorskom visinom od 200-400 m.

Brčko distrikt BiH predstavlja značajno čvorište ključnih saobraćajnica u pravcima istok-zapad i sjever-jug i rijedak je multimodalni transportni čvor (ceste, plovna rijeka, željeznica) u BiH. Brčko predstavlja izlaz u Hrvatsku i preko nje u centralnu Europu, i prilaz do rijeke Save i dalje Dunavom do zapadne i istočne Evrope. Udaljenost glavnih gradova, Sarajeva, Zagreba i Beograda je oko 200 kilometara; puno je manja udaljenost od regionalnog centra Tuzle, oko 50 kilometara; regionalni centar Slavonije, Osijek je udaljen oko 100 kilometara, a centar Semberije, Bijeljina, udaljena je oko 40 kilometara. Izlazak na regionalni autoput (Zagreb – Beograd udaljen je oko 20 km, tačnije nalazi se kod grada Županje. Izgrađena je zaobilaznica, a postoje planovi da kroz BD BiH prođu dvije trase autoputa, jedna je Banja Luka – Bijeljina, a druga eventualno račvanje budućeg koridora Vc. Od velikog značaja je i riječna luka na rijeci Savi koja je važna u privrednom smislu.

S druge strane, prema raspoloživim podacima i istraživanjima, Brčko distrikt BiH ne raspolaže značajnijim prirodnim resursima i nalazištima, osim vodenog puta i poljoprivrednog zemljišta. Osnovna hidrografska karakteristika Brčko Distrikta je rijeka Sava. Uz to na ovom području se nalazi i veći niz manjih rijeka, kanala i drugih vodotokova. Izvorišta ovih vodotokova se nalaze uglavnom na području planine Majevica. U kompleksu podzemnih voda nalaze se velike rezerve za snabdijevanje stanovništva i privrede. Na obroncima Majevica postoje istraženi i potvrđeni izvori pitke vode. U početnim bušenjima je utvrđen kapacitet izvora od 185-200 litara u sekundi, što je u granicama evropskih standarda. Posebno važno je da se radi o vodi visokog kvaliteta, ali se sa sigurnošću ne može potvrditi kontinuiranost kapaciteta.

Klima je umjereno-kontinentalna sa visokim ljetnim temperaturama. Srednja godišnja temperatura je oko 11 stepeni celzijusa. Godišnja količina padavina je 760 mm. Rijeka Sava je plovna više od 310 dana u godini.

2.2 Demografske karakteristike i kretanja

2.2.1. Stanovništvo i gustina naseljenosti

Prema zvaničnoj procjeni broja stanovnika, u Brčko distriktu je u 2018. godini živjelo 83.234 stanovnika u 26.763 domaćinstava⁴, dok je prema popisu stanovništva iz 1991. godine u tadašnjoj opštini Brčko živjelo 87.332 stanovnika.

Procjena broja stanovnika za 2018. godinu pokazuje povećanje broja stanovnika za 1% u odnosu na broj stanovnika iz 2013. godine. Gustina naseljenosti u 2018. godini na području distrikta iznosi 169 st./km², što distrikt svrstava u kategoriju gušće naseljenih teritorija (prosječna gustina naseljenosti u BiH 69 st./km²).

Prosječna veličina domaćinstva u Brčko distriktu BiH je nešto veća u odnosu na prosječnu veličinu domaćinstva u Bosni i Hercegovini i u 2018. godini je iznosila 3,11 člana po domaćinstvu (3,04 u BiH).

Tabela: Procjena broja stanovnika 2013-2018.⁵

Godina	Ukupno	Broj domaćinstava
2013	82410	26820
2014	83309	26787
2015	83236	26764
2016	83254	26770
2017	83243	26766
2018	83234	26763

Izvor podataka: „Demografija u Brčko distriktu BiH 2014-2018.godina“, Agencija za statistiku BiH

2.2.2. Procjene strukture stanovništva

Prema procjeni polne strukture, u Brčko distriktu je u 2018. godini živjelo 50,63% žena i 49,37% muškaraca. Procjena u 2018. godini pokazuje da je učešće žena u strukturi stanovnika nešto veće u odnosu na učešće žena u strukturi stanovnika u 2013. godini (50,02).

Tabela: Polna struktura stanovnika 2013-2018

Godina	Žene	Žene, u %	Muškarci	Muškarci, u %
2013	41219	50.02	41191	49.98
2014	42190	50.64	41119	49.36

⁴ Izvor podataka: „Demografija u Brčko distriktu BiH 2014-2018.godina“, Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

⁵ Na osnovu rezultata popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u BiH 2013. godine, bez podataka o vanjskim migracijama

2015	42131	50.62	41105	49.38
2016	42150	50.63	41104	49.37
2017	42149	50.63	41094	49.37
2018	42141	50.63	41093	49.37

Izvor podataka: „Demografija u Brčko distriktu BiH 2014-2018.godina“, Agencija za statistiku BiH

Prosječna starost stanovništva u Brčko distriktu u 2018. godini bila je 39,81 godina (muškaraca 38,5 i žena 41,1 godina)⁶. Prosječna starost stanovništva u BiH prema Popisu stanovništva 2013. godine je iznosila 39,51, dok je za Brčko distrikt iznosila 39,67 godina.

Indeks starosti u Brčko distriktu BiH, koji predstavlja odnos starog (60 godina i više) i mladog (0-19 godina) stanovništva, na osnovu podataka iz Popisa stanovništva 2013. godine, iznosi 94% i nešto je veći od indeksa starosti Bosne i Hercegovine koji je u 2013. godini iznosio 92% (radi poređenja, indeks starosti u Federaciji BiH je 80% dok u Republici Srpskoj iznosi 118%)⁷.

Promjene u starosnoj strukturi stanovništva u 2018. u odnosu na 2013. godinu se ogledaju kroz povećanje učešća starog (65+ godina) stanovništva u ukupnom broju stanovnika Brčko distrikta. Broj starije grupe stanovništva je povećan za 5,03%, dok je broj stanovnika starosne grupe od 15 do 64 godina manji za 1,49% stanovnika. Broj mladih se nije značajnije mijenjao (manji je u 2018. godini za 0,20% stanovnika).

Podaci o starosnoj strukturi prema polu pokazuju da je učešće žena u strukturi stanovništva veće zbog većeg učešća žena u strukturi starijeg stanovništva (65 i više godina) koje je u 2018. godini bilo 58,40%, dok je u ostale dvije starosne grupe (mlađi od 15 godina i 15-64) veći broj muškaraca u odnosu na žene.

Tabela: Broj stanovnika 2013. godina i procjena prisutnog stanovništva 2018. godina po starosnim grupama i polu

	2013	2013 (u %)	2018	2018 (u %)	2018/2013	2018, žene	2018, žene u %
Ukupno	83516	100,00%	83234	100,00%	-0.34%	42141	50,63%
0-14	13081	15.66%	13055	15.68%	-0.20%	6195	47,45%
15-64	58299	69.81%	57432	69.00%	-1.49%	28502	49,63%
65 i više	12136	14.53%	12747	15.31%	5.03%	7444	58,40%

Izvor podataka: „Demografija u Brčko distriktu BiH 2014-2018.godina“, bilten „Popis stanovništva 2013“, Agencija za statistiku BiH

⁶ Izvor podataka: „Demografija u Brčko distriktu BiH 2014-2018.godina“, Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

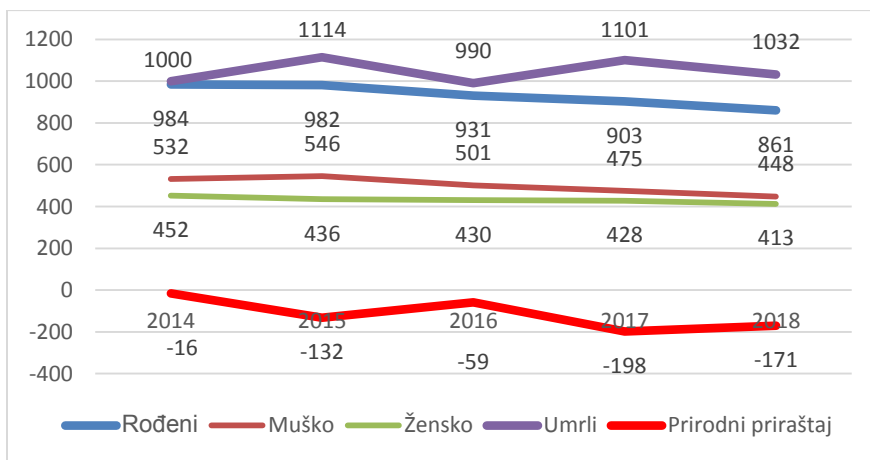
⁷ Izvor podataka: Bilten Popis stanovništva u BiH 2013, Agencija za statistiku BiH

2.2.3. Prirodno kretanje stanovnika

Podaci o prirodnom priraštaju stanovništva pokazuju negativan prirodni priraštaj, uz kontinuirano smanjenje broja rođenih u proteklom periodu. Prema podacima o prirodnom kretanju stanovnika, distrikt je u posljednjih pet godina na osnovu negativnog prirodnog priraštaja izgubio 576 stanovnika, što predstavlja 0,7% stanovnika iz 2013. godine.

Podaci o polnoj strukturi rođenih pokazuju veći broj rođene muške u odnosu na rođenu žensku djecu u posljednjih pet godina.

Graf: Prirodno kretanje stanovništva (po polu) krajem godine za period 2014 - 2018

Izvor podataka: „Demografija u Brčko distriktu BiH 2014-2018.godina“, Agencija za statistiku BiH

2.2.4. Migracije

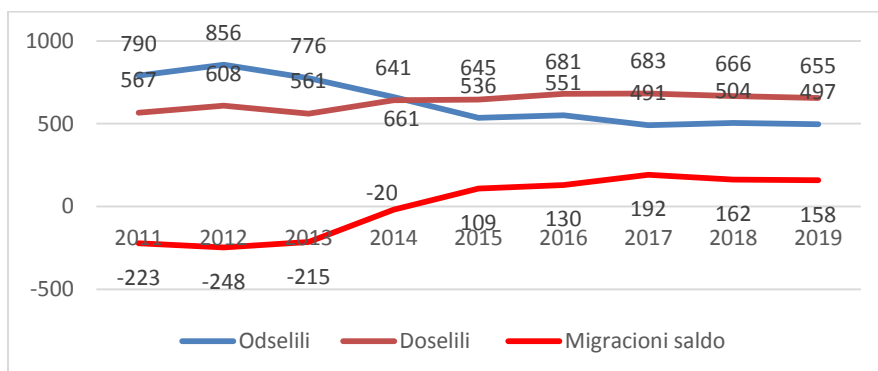
Podaci o vanjskim migracijama stanovnika su raspoloživi iz Popisa stanovništva 2013. godine⁸, prema kojima 1337 osoba, koje imaju prebivalište u Brčko distriktu, živi u inostranstvu. Najveći broj živi u Njemačkoj (20%), zatim u Austriji (15%), Australiji (14%) i SAD (12%). Radi poređenja, prema istim podacima, od ukupnog broja osoba sa prebivalištem u BiH koje žive u inostanstvu (63.014 osoba), najveći broj živi u Njemačkoj 16%, Hrvatskoj 15%, Švedskoj 12% i Austriji 9%.

Najčešće navođeni razlog boravka u inostranstvu je posao 31%, zatim prinudni razlozi 27% i porodični razlozi 16%. Školovanje je kao razlog navelo 7% osoba.

Podaci o unutrašnjim migracijama pokazuju pozitivan migracioni saldo Brčko distrikta od 2015. godine, koji je od 2011 do 2013. godine bio izrazito negativan. Na osnovu podataka o broju doseljenih i odseljenih iz distrikta, možemo primjetiti da je pozitivan migracioni saldo nastao zbog smanjenja broja osoba koje su odselile iz distrikta s obzirom da je broj doseljenih u distrikt stabilan tokom proteklih godina.

⁸ Izvor podataka: Popis 2013- Popis osoba koje žive u inostranstvu, Agencija za statistiku BiH.

Graf: Unutrašnja migraciona kretanja

Izvor podataka: Bilteni u unutrašnjim migracijama, Agencija za statistiku BiH

Podaci o iseljeništvu se još uvijek ne prikupljaju i ne vode. Strategijom razvoja saradnje sa iseljeništvom Brčko distrikta BiH za period 2020-2024.⁹ predviđeno je *kreiranje baze podataka (registra) iseljenika i iseljeničkih organizacija i udruženja koja okupljaju iseljenike iz distrikta ili žele da sarađuju sa Distriktom*.

2.2.5 Ključni demografski izazovi

U demografskom pogledu, Brčko distrikt BiH suočava se sa nekoliko izazova, koji su karakteristični i za druge sredine u zemlji. Radi se o sljedećim problemima:

- Pogoršanje starosne strukture stanovništva;
- Negativan prirodni priraštaj, uz konstantno smanjivanje broja novorođenih;
- Nedostatak podataka o iseljeništvu, uz pretpostavku o pojačanom odlasku mladih i obrazovanih u zemlje Evropske unije.

U ovim uslovima zaštita djece i porodica sa djecom, te podrška razvoju djece i uključivanju mladih nije samo važan dio socijalne politike već uslov daljeg opšteg razvoja. Bez ljudskih resursa i njihovog jačanja nema ni budućeg razvoja. Zato su ulaganja u dječiju zaštitu i razvoj djeteta investicija, a ne „trošak“.

3 Siromaštvo, posmatrano kroz prizmu ekonomskog razvoja, zaposlenosti, nezaposlenosti, neto plate, socijalno zaštitne funkcije BD BiH

Siromaštvo je izraz koji označava nemogućnost zadovoljavanja osnovnih ljudskih potreba, odnosno nedostatak materijalnih sredstava nužnih za održavanje života i zdravlja. Pod osnovnim ljudskim potrebama se u tom smislu najčešće podrazumijevaju redovna ishrana, odnosno zaštita

⁹ Strategija je usvojena 13. 2. 2020. i objavljena u Službenom glasniku Brčko distrikta, broj 6 od 24.2.2020.

od prirodnih elemenata (stanovanje). U tom smislu, koji podrazumijeva nedostatak osnovnih potreba, se također koristi izrazi kao što su krajnje (destitucija) ili apsolutno siromaštvo.

Apsolutno siromaštvo definiše se kao nivo izdataka za potrošnju koji je niži od određenog praga, ovisno o cijeni određenog potrošačkog paketa. Definiše se potrošački paket koji, prema određenom kriteriju, sadrži neophodne proizvode, a zatim se izračunava njegova cijena sabiranjem svih vrijednosti koje se dobiju množenjem količina sa cijenama. Ova cijena se uzima kao minimalni nivo potrošnje koji domaćinstvo mora zadovoljiti kako bi dostiglo izdatke za potrošnju u skladu sa zadatim kriterijem „dostatnosti“, odnosno sa proizvoljnim pragom ispod kojeg se domaćinstva smatraju siromašnim, sa obzirom da njihova potrošnja ne dostiže taj određeni nivo.

Kriterij „dostatnosti“, koji ovdje koristimo i koji je u skladu sa prijedlogom Svjetske banke (2003.), odnosi se na minimalnu kalorijsku vrijednost prehrambenog potrošačkog paketa. Ljudima je potrebna hrana da bi preživjeli, tj. potreban je određen broj kalorija, vitamina i proteina kako bi se održao život i očuvala energija potrebna za život, rad i učestvovanje u ljudskoj zajednici. Nutricionisti su izračunali minimalne kalorijske vrijednosti koje pojedinci trebaju unositi u skladu sa svojim uzrastom, spolom i nivoom utrošenog napora. Kada je definisana tabela sa minimalnim kalorijskim potrebama, mogu se izračunati odgovarajuće količine i njihova cijena koristeći određenu tržišnu cijenu za svaki proizvod. Ukupni nivo potrošnje koji odgovara određenom udjelu prehrambene potrošnje zatim definiše sveukupan prag siromaštva ispod kojeg se domaćinstva smatraju siromašnim.

Pojam siromaštva uključuje i stanje u kome je pojedina osoba u stanju zadovoljavati svoje osnovne potrebe, ali ne i druge potrebe (higijena, obrazovanje, rekreacija i sl.) koje se smatraju dijelom životnog standarda neke države. U tom se slučaju govori o tzv. relativnom siromaštvu.

Relativno siromaštvo definiše se kao nivo izdataka za potrošnju koji je niži od određenog praga, ovisno o ukupnim izdacima potrošnje cijelog stanovništva. Nakon što su sva domaćinstva rangirana prema nivou potrošnje, jedan dio medijane potrošačke vrijednosti ukazat će na proizvoljni prag ispod kojeg se domaćinstva smatraju siromašnim, sa obzirom da njihova potrošnja ne dostiže taj određeni nivo. Stoga se domaćinstva smatraju siromašnim u odnosu na druga: ako, na primjer, medijana potrošnje raste zato što samo domaćinstva sa srednjim i visokim prihodom imaju veću potrošnju, onda će i prag siromaštva rasti, a samim tim i broj domaćinstava koja se smatraju siromašnim će biti veći. Očigledno je da se zato ne mogu porediti stope siromaštva dvije zemlje koje imaju različite medijane potrošnje i pragove siromaštva.

Iako se kriteriji prema kojima se određuje siromaštvo razlikuju u različitim oblastima, kulturama ili epohama, smatra se kako je većina stanovništva tokom istorije bila u stanju apsolutnog ili relativnog siromaštva.

Tek je industrijska revolucija, a zajedno sa njome vezane ekonomske i društvene promjene, omogućile uslove za uspješno uklanjanje siromaštva u razvijenim zemljama svijeta. Siromaštvo, koje se tradicionalno smatra glavnim uzrokom većine oblika savremene društvene patologije, odnosno katalizatorom političke nestabilnosti i oružanih sukoba.

Profil apsolutnog siromaštva BD

Profil apsolutnog siromaštva u BD (BiH i FBiH) urađen je na osnovu podataka Proširene ankete o potrošnji domaćinstava provedene u BiH 2015 godine. Za apsolutnu liniju siromaštva korištene su procjene za BiH.

Apsolutna linija siromaštva na nivou BiH za 2015 godinu iznosi 270 KM po članu domaćinstva, a izračunata je na način da je apsolutna linija siromaštva iz 2007 koja iznosi 238 KM ažuriran za inflaciju u periodu 2007-2015 godine koristeći podatke o rastu indeksa potrošačkih cijena u BiH.

Apsolutno siromašne osobe su osobe koje nisu u stanju da zadovolje minimum svojih prehrambenih potreba (i kao takve treba ih razlikovati od ekstremno siromašnih osoba koje po definiciji nisu u stanju da zadovolje minimum svojih prehrambenih potreba).

PAPD 2015 procjenjuje da u BiH živi odnosno da je bilo prisutno tokom provođenja istraživanja 2.995.603 stanovnika a u DB 66.236 stanovnika¹⁰

U BD je 2015 godine bilo apsolutno siromašno oko 17 hiljada odnosno oko 26% stanovništva ili skoro svaki četvrti stanovnik je bio apsolutno siromašan.

Starosna struktura apsolutno siromašnih osoba

Tabela: Procentualni udio starosnih grupa stanovništva u BiH i BD BiH u ukupnom stanovništvu BiH i BD BiH prema podacima PAPD 2015 godine

	0-14	15-24	25-64	65+	Ukupno
BD	16%	13%	55%	17%	100%
BiH	14%	14%	55%	18%	100%

Više od polovine ili 55% svih stanovnika BD su starosti 25-64 godine. Osobe 65 godina i starije čine 17% populacije BD dok osobe stare 14 godina i mlađe čine 16% stanovništva u FBiH. Starosna struktura u BD ne odstupa od starosne strukture BiH.

Tabela: Procent apsolutno siromašnih osoba u BD po starosnoj grupi prema podacima PAPD 2015 godine

	0-14	15-24	25-64	65+	Ukupno
BD	42%	30%	24%	17%	26%
BiH	34%	24%	22%	17%	23%

Na nivou BD najsiromašnija su djeca starosne dobi 0-14 godina kojih je siromašno 42% ili dvoje od petero djece.

Tabela: Procentualni udio apsolutno siromašnih osoba u BD po starosnoj grupi u ukupnoj populaciji apsolutno siromašnih osoba u BD prema podacima PAPD 2015 godine

	0-14	15-24	25-64	65+	Ukupno
BD	25%	15%	49%	11%	100%*

¹⁰ Ovi podaci se razlikuju od zvaničnih podataka iz Popisa 2013 godine.

BiH	20%	14%	52%	13%	100%**
-----	-----	-----	-----	-----	--------

* 100% odgovara svim apsolutno siromašnim osobama u DB koji su procijenjeni na 17 hiljada

** 100% odgovara svim apsolutno siromašnim osobama u BiH koji su procijenjeni na 687 hiljada

Najveći udio u siromašnim osobama u BD imaju osobe starosti 25-64 godine koje čine 49% ili polovicu svih siromašnih u BD. Potom slijede djeca starosti 14 godina i manje koja čine 25% ili svaku četvrtu siromašnu osobu u BD. Osobe starosti 65 godina i više čine 11% ili skoro svaku devetu apsolutno siromašnu osobu u FBiH.

Jednočlana staračka domaćinstva

Tabela: Procentualni udio stanovništva u jednočlanim staračkim domaćinstvima u BD u ukupnom stanovništvu BD prema podacima PAPD 2015 godine

	Jednočlana staračka domaćinstva	Ukupno
BD	4%	100%
BiH	5%	100%

U BD u jednočlanim staračkim domaćinstvima živi 4% stanovništva BD.

Tabela: Procent apsolutno siromašnih osoba u BD koja žive u jednočlanim staračkim domaćinstvima prema podacima PAPD 2015 godine

	Jednočlana staračka domaćinstva	Ukupno
BD	2%	26%
BiH	8%	23%

Na nivou FBiH 6% ili približno svaka petnaesta osoba koja ima 65 i više godina i koja živi sama u vlastitom domaćinstvu je apsolutno siromašna.

Tabela: Procentualni udio apsolutno siromašnih osoba u BD koja žive u jednočlanim staračkim domaćinstvima u ukupnoj populaciji apsolutno siromašnih osoba u BD prema podacima PAPD 2015 godine

	Jednočlana staračka domaćinstva	Ukupno
BD	<1%	100%*
BiH	2%	100%**

* 100% odgovara svim apsolutno siromašnim osobama u BD koji su procijenjeni na 17 hiljada

** 100% odgovara svim apsolutno siromašnim osobama u BiH koji su procijenjeni na 687 hiljada

Udio apsolutno siromašnih osoba koje žive u jednočlanim samačkim domaćinstva u ukupnoj populaciji apsolutno siromašnih u DB je 1%.

Domaćinstva u kojima živi samo jedan roditelj

Tabela: Procentualni udio stanovništva u domaćinstvima u kojima živi samo jedan roditelj u BD prema podacima PAPD 2015 godine

	Domaćinstva u kojima živi samo jedan roditelj	Ukupno
BD	<1%	100%
BiH	<1%	100%

U domaćinstva u kojima živi samo jedan roditelj u BD živi manje od 1% ukupnog stanovništva FBiH.

Tabela: Procent apsolutno siromašnih osoba u BD u domaćinstvima u kojima živi samo jedan roditelj prema podacima PAPD 2015 godine

	Domaćinstva u kojima živi samo jedan roditelj	Ukupno
BD	(*)	26%
BiH	26%	23%

(*) podaci bazirani na manje od 25 neponderisanih slučajeva

Na nivou BD procenat osoba koje žive u domaćinstvima samo sa jednim roditeljem nije dostupan zbog nedovoljnog broja anketiranih u istraživanju.

Tabela: Procentualni udio apsolutno siromašnih osoba u BD u domaćinstvima u kojima živi samo jedan roditelj prema podacima u ukupnoj populaciji apsolutno siromašnih osoba u BD prema podacima PAPD 2015 godine

	Domaćinstva u kojima živi samo jedan roditelj	Ukupno
BD	<1%	100%*
BiH	<1%	100%**

* 100% odgovara svim apsolutno siromašnim osobama u FBiH koji su procijenjeni na 17 hiljada

** 100% odgovara svim apsolutno siromašnim osobama u BiH koji su procijenjeni na 687 hiljada

U domaćinstvima u kojima živi samo jedan roditelj živi oko 1% svih apsolutno siromašnih u BD.

Domaćinstva sa 5 i više članova domaćinstva

Tabela: Procentualni udio stanovništva u domaćinstvima sa 5 i više članova domaćinstva u BD u ukupnom stanovništvu BD prema podacima PAPD 2015 godine

	Domaćinstva sa 5 i više članova domaćinstva	Ukupno
BD	32%	100%
BiH	29%	100%

U domaćinstvima sa 5 i više članova domaćinstva u BD živi svaki treći stanovnik ili oko 32% stanovništva BD.

Tabela: Procent apsolutno siromašnih osoba u BD u domaćinstvima sa 5 i više članova domaćinstva prema podacima PAPD 2015 godine

	Domaćinstva sa 5 i više članova domaćinstva	Ukupno
BD	45%	26%
BiH	39%	23%

Na nivou BD 45% ili dvije od pet osoba koje žive u domaćinstvima sa 5 i više članova su apsolutno siromašne.

Tabela: Procentualni udio apsolutno siromašnih osoba u BD u domaćinstvima sa 5 i više članova domaćinstva u ukupnoj populaciji apsolutno siromašnih osoba u BD prema podacima PAPD 2015 godine

	Domaćinstva sa 5 i više članova domaćinstva	Ukupno
BD	55%	100%*
BiH	48%	100%**

* 100% odgovara svim apsolutno siromašnim osobama u BD koji su procijenjeni na 17 hiljada

** 100% odgovara svim apsolutno siromašnim osobama u BiH koji su procijenjeni na 687 hiljada

Apsolutno siromašne osobe koje žive u domaćinstvu sa 5 ili više članova čine 55% ili više od polovinu svih apsolutno siromašnih osoba u FBiH.

Mlade nezaposlene osobe

Tabela: Procentualni udio apsolutno siromašnih mladih (15-24 godina starosti) nezaposlenih osoba u BD u ukupnom stanovništvu BD prema podacima PAPD 2015 godine

	Mlade nezaposlene osobe	Ukupno
BD	4%	100%
BiH	3%	100%

Mlade (15-24 godina starosti) nezaposlene osobe čine 4% ili svaku dvadeset petu osobu u BD.

Tabela: Procent apsolutno siromašnih mladih (15-24 godina starosti) nezaposlenih osoba u BD prema podacima PAPD 2015 godine

	Mlade nezaposlene osobe	Ukupno
BD	39%	26%
BiH	33%	23%

Na nivou BD 39% ili skoro dvije od pet mladi nezaposlenih osoba su apsolutno siromašne.

Tabela: Procentualni udio apsolutno siromašnih mladih (15-24 godina starosti) nezaposlenih osoba u BD u ukupnoj populaciji apsolutno siromašnih osoba u BD prema podacima PAPD 2015 mladih godine

	Mlade nezaposlene osobe	Ukupno
BD	4%	100%*
BiH	5%	100%**

* 100% odgovara svim apsolutno siromašnim osobama u BD koji su procijenjeni na 17 hiljada

** 100% odgovara svim apsolutno siromašnim osobama u BiH koji su procijenjeni na 687 hiljada

Apsolutno siromašne mlade osobe čine 4% svih apsolutno siromašnih osoba u BD.

Obrazovna struktura apsolutno siromašnih osoba

Tabela: Procentualni udio stanovništva (15 i više godina starosti) u BD prema završenoj školskoj spremi u ukupnom stanovništvu BD prema podacima PAPD 2015 godine

	Bez škole	Nepotpuna osnovna škola (osmogodišnje školovanje)	Nepotpuna osnovna škola (devetogodišnje školovanje)	Osnovna škola	Srednja škola	Specijalizacija poslije srednje škole	Viša škola	Fakultet, akademija	Master, magisterij	Doktorat	Ukupno – osobe stare 15 i više godina
BD	4%	7%	3%	23%	40%	0%	1%	4%	<1%	<1%	84%
BiH	5%	5%	3%	19%	44%	0%	2%	6%	<1%	<1%	86%

U BD skoro dvije od pet osoba ili 40% stanovništva ima srednju školu kao najvišu završenu školsku spremu dok oko 4% ili približno svaki 25-ti stanovnik BD ima završen fakultet kao najvišu završenu školsku spremu.

Tabela: Procent apsolutno siromašnih osoba u BD starih 15 i više godina po najviše završenom obrazovnom nivou prema podacima PAPD 2015 godine, u %

	Bez škole	Nepotpuna osnovna škola (osmogodišnje školovanje)	Nepotpuna osnovna škola (devetogodišnje školovanje)	Osnovna škola	Srednja škola	Specijalizacija poslije srednje škole	Viša škola	Fakultet, akademija	Master, magisterij	Doktorat	Ukupno
BD	34%	28%	(33%)	31%	19%	(*)	(*)	10%	(*)	(*)	26%
BiH	32%	22%	25%	28%	20%	11%	9%	7%	2%	(*)	23

() – Podaci bazirani na 25-49 neponderisanih slučajeva

(*) – Podaci bazirani na manje od 25 neponderisanih slučajeva

Na nivou BD apsolutno najsiromašnije su osobe bez škole gdje je 34% ili svaka treće osoba koja nije pohađala školu apsolutno siromašna.

Tabela: Procentualni udio apsolutno siromašnih osoba u BD starih 15 i više godina po najviše završenom obrazovnom nivou prema podacima PAPD 2015 godine, u %

	Bez škole	Nepotpuna osnovna škola (osmogodišnje školovanje)	Nepotpuna osnovna škola (devetogodišnje školovanje)	Osnovna škola	Srednja škola	Specijalizacija poslije srednje škole	Viša škola	Fakultet, akademija	Master, magisterij	Doktorat	Ukupno
BD	6%	8%	4%	27%	29%	0%	0%	2%	0%	0%	100%*
BiH	7%	5%	3%	23%	38%	0%	1%	2%	0%	0%	100%**

* 100% odgovara svim apsolutno siromašnim osobama u BD koji su procijenjeni na 17 hiljada

** 100% odgovara svim apsolutno siromašnim osobama u BiH koji su procijenjeni na 687 hiljada

Najveći udio u siromašnim osobama imaju osobe koje su završile srednju školu koje čine 29% svih siromašnih u BD.

Apsolutno siromašne osobe prema statusu aktivnosti

Tabela: Procentualni udio stanovništva (15 i više godina starosti) u BD po statusu zaposlenosti u ukupnom stanovništvu BD prema podacima PAPD 2015 godine

	Zaposlen na puno radno vrijeme	Zaposlen kraće od punog radnog vremena	je imao zaposlenje	traži prvo zaposlenje	Domaćica	Student/ucenik srednje škole	Nesposoban za rad	Penzioner (starosna i prijevremena penzija)	Ostalo	Ukupno – osobe stare 15 i više godina
BD	21%	4%	5%	8%	19%	8%	3%	13%	4%	84%
BiH	26%	3%	5%	7%	17%	9%	3%	16%	1%	86%

Zaposlene osobe čine 21% ili svaku petu osobu u BD.

Tabela: Procent apsolutno siromašnih osoba u BD starih 15 i više godina po statusu zaposlenosti prema podacima PAPD 2015 godine

	Zaposle n na puno radno vrijeme	Zaposle n kraće od punog radnog vremena	je imao zaposlenje	traži prvo zaposlenje	Domaćica	Student/učenik srednje škole	Nesposoban za rad	Penzioner (starosna i prijevremen a penzija)	Ostal o	Ukupn o
BD	15%	28%	31 %	38 %	28 %	24 %	24%	17%	21%	26%
BiH	17%	31%	29 %	32 %	24 %	19 %	30%	15%	29%	23%

Na nivou BD najsiromašnije su nezaposlene osobe koje prvi put traže posao kod kojih je 38% ili dvije od pet osoba apsolutno siromašno. Skoro svaka peta osoba li 24% osoba nesposobnih za rad je apsolutno siromašno u BD.

Tabela: Procentualni udio apsolutno siromašnih osoba u DB starih 15 i više godina po statusu zaposlenosti prema podacima PAPD 2015 godine

	Zaposle n na puno radno vrijeme	Zaposle n kraće od punog radnog vremena	je imao zaposlenje	Nezaposlentraži prvo zaposlenje	Domaćica	Student/učenik srednje škole	Nesposoban za rad	Penzioner (starosna i prijevremen a penzija)	Ostal o	Ukupn o
DB	12%	4%	6 %	11%	20 %	7%	3%	9%	3%	100%
BiH	19%	4%	7 %	10%	17 %	7%	3%	11%	1%	100%

* 100% odgovara svim apsolutno siromašnim osobama u DB koji su procijenjeni na 17 hiljada

** 100% odgovara svim apsolutno siromašnim osobama u BiH koji su procijenjeni na 687 hiljada

Najzastupljenija kategorija apsolutno siromašnih osoba su domaćice koje čine 20% ili skoro svaku petu apsolutno siromašnu osobu.

3.1 Ključni izazovi ekonomskog razvoja

Uz utvrđeno činjenično stanje, da se posljedica krize izazvane pandemijom COVID-19, najvećim dijelom odrazila po ekonomiju Brčko distrikta BiH (u daljem tekstu: BD BiH), Skupština Brčko distrikta BiH je na 19.vanrednoj sjednici, odražanoj 5.maja 2020.godine, donijela Zakon o

ublažavanju negativnih posljedica izazvanih stanjem prirodne nesreće zbog COVID-19 u Brčko distriktu BiH.

Ovim zakonom propisuju se: subvencionisanja dijela bruto plate i doprinosa za PIO/MIO na teret poslodavca, do ukupnog iznosa do 860,00 KM (konvertibilnih maraka), subvencionisanje dijela plaćenih poreza i doprinosa na plate, kontrola namjenskog trošenja dodijeljenih sredstava, obustava obračuna i plaćanja zatezne kamate na javne prihode, oslobađanje obaveze plaćanja akontacije poreza na dobit, poreza na dohodak od samostalne djelatnosti, poreza od priređivanja igara na sreću u paušalnom iznosu, odgoda plaćanja poreza na nekretnine, oslobađanje plaćanja zakupnine poslovnog prostora i javne površine u vlasništvu Distrikta, način rješavanja problema nerealizovanih turističkih putovanja koja su uplaćena turističkim agencijama u Distriktu, isplata punog iznosa podsticaja u poljoprivrednoj proizvodnji za 2019. godinu, prekid provođenja mjera prinudne naplate, održavanje stabilnosti pojedinih isplata koja se odnose na socijalna davanja, grantove, transfere i subvencije, odgoda primjene propisa kojim se utvrđuje namjensko korištenje sredstava, kaznene odredbe, državna pomoć

Pred privredom Brčko distrikta BiH stoji niz kratkoročnih i dugoročnih izazova.

Kratkoročni izazovi tiču se oporavka svih vrsta privrednih subjekata, u svim oblastima, od negativnih posljedica krize izazvane pandemijom. Pritom mjere podrške za oporavak treba da se prilagode specifičnostima svake ciljne grupe preduzetnika i firmi. Oporavak od negativnih posljedica treba da bude praćen podrškom za uvođenje preventivnih mjera prilagođavanja poslovanja u cilju smanjenja negativnih uticaja sličnih kriza u budućnosti.

U relativno kratkom roku može i treba da se riješe i informacioni i regulatorni izazovi, kroz mjere aktivnosti:

1. osiguranje boljih podataka i informacija neophodnih za donošenje ciljanih politika i instrumenata podrške u različitim oblastima ekonomskog razvoja (prvenstveno bolje strukturiranje i obrada podataka iz finansijskih izvještaja pravnih lica);
2. osiguranje boljih podataka i informacija neophodnih za znatno intenzivnije uključivanje dijaspora u ekonomski razvoj BD BiH;
3. usklađivanje Zakona o podsticaju u privredu BD BiH sa preporukama Evropske komisije u pogledu definicije malih i srednjih preduzeća i principa Akta o malim i srednjim preduzećima, kao i usklađivanje sa Zakonom o državnoj pomoći BiH i odgovarajućim direktivama EU.

U dužem roku pred ekonomskih razvojem BD BiH stoji nekoliko izazvnijih mjera:

1. jačati pozicije izvozno orijentisanih preduzeća u globalnim lancima vrijednosti, kao motora razvoja lokalne ekonomije, u pravcu *pametnog rasta*¹¹, sa inovacijama, ne samo u

¹¹ U skladu sa UN Agendom 2030 za održivi razvoj i Okvirom za održivi razvoj BiH: **Pametni rast**, čiji je cilj osigurati pretvaranje inovativnih i produktivnih ideja u proizvode i usluge koje mogu dovesti do otvaranja visokokvalificiranih

fazi proizvodnje, već i prije i poslije proizvodnje, gdje se ostvaruje veća dodana vrijednost;

2. povećanje učešća znanjem intenzivnih proizvoda/usluga i sektora u privrednoj strukturi, takođe na pravcu *pametnog rasta* i povećanja dodane vrijednosti;
3. osiguranje veće atraktivnosti preduzetničke karijere i zapošljavanja u malim i srednjim preduzećima za mlade ljude i za žene (jer su njihove preferencije sve snažnije izražene prema odlasku u inostranstvo i prema karijeri u javnom sektoru), uz istovremeno jačanje preduzetništva mladih i preduzetništva žena, kao važnih oslonaca ekonomskog razvoja;
4. pretvaranje geografskih, saobraćajnih i administrativnih prednosti u konkurentске prednosti, za privlačenje privrednih investitora, prvenstveno iz zemalja EU i iz dijaspore, kako bi se unaprijedio izvozni profil i rezultati, te ojačali lokalni lanci snabdijevanja;
5. postepena integracija privrede BD BiH u šire evropske tokove digitalizacije i dekarbonizacije;
6. bolje korišćenje ljudskog i finanskog kapitala dijaspore i povratnika;
7. dostizanje višeg stepena specijalizacije poljoprivredne proizvodnje i njeno snažnije integrisanje u lance vrijednosti prerađivačke industrije, turizma i trgovine;
8. strateško profilisanje turističke ponude (ključnih turističkih proizvoda) Brčko distrikta BiH u okviru šire regionalne ponude i osiguranje pretpostavki za kvalitetno upravljanje turističkom destinacijom.

3.2 Ključni izazovi razvoja tržišta rada

Izazovi razvoja tržišta rada usko su povezani sa ranije navedenom izazovima ekonomskog razvoja u sljedećem periodu. Mogu se sažeto izraziti na sljedeći način kao mjere aktivnosti:

1. oporavak od negativnih posljedica pandemijske krize u vidu pada zaposlenosti;
2. postepeno podizanje nivoa plata, poboljšanje uslova rada i upravljanja ljudskim resursima privrednim subjektima na teritoriji BD BiH, kako bi se zaustavili trendovi odlaska mladih i stručnih radnika u inostranstvo i u javni sektor;
3. prelazak na zajedničko planiranje i djelovanje institucija javnog, privatnog i nevladinog sektora (odjeli Vlade BD BiH, Zavod za zapošljavanje BD BiH, srednjoškolske i visokoškolske obrazovne institucije, Privredna komora BD BiH, privrednici i njihova udruženja, druge zainteresovane organizacije) radi određivanja ključnih elemenata obrazovne politike i politike zapošljavanja, na konceptu lokalnog partnerstva za obrazovanje i zapošljavanje;
4. pravovremeno osiguranje sticanja kvalitetnih poslovnih i stručnih vještina potrebnih za privlačenje novih privrednih investicija, digitalizaciju i dekarbonizaciju privrede;
5. uvođenje preduzetničkog učenja u srednjoškolskim i visokoškolskim institucijama, kako bi se u dugom roku osigurao stalan rast novih preduzetnika sa višim kvalifikacijama;
6. smanjivanje učešća nezaposlenih žena u strukturi nezaposlenih osoba na evidenciji Zavoda za zapošljavanje BD BiH

i visokoplaćenih radnih mjesta, što bi vodilo ka većoj produktivnosti, ubrzanom rastu, uz očuvanje prirodnog kapitala i smanjenje nejednakosti u društvu. Ovaj pravac podrazumijeva razvoj preduzetništva, industrijske politike i transformacije u ključnim sektorima udružene sa proaktivnim promocijama inovativnih kapaciteta i produktivnost, poticanje kompanija koje ostvaruju brzi rast, te uspostavu inovativnog sektora, kao neophodnih uslova za osiguranje prosperiteta koji dolazi primarno od stvaranja visokoplaćenih radnih mjesta.

7. aktivaciju i zapošljavanje ranjivih kategorija na tržištu rada, uz podršku razvoju socijalnog preduzetništva, na pravcu ostvarivanja socijalne uključenosti, prema UN Agendi 2030 za održivi razvoj i Okviru za održivi razvoj Bosne i Hercegovine.

Većina ovih izazova definisana je na osnovu upoređivanja sadašnjeg stanja i kretanja u ekonomiji BD BiH sa trendovima u širem okruženju, kao i strateškim usmjerenjima sa nivoa BiH, sadržanim prvenstveno u *Okviru za održivi razvoj BiH 2030* i *Strateškim smjernicama za harmonizaciju podrške razvoju MSP i preduzetništva u BiH 2021-2027*, čija je izrada u toku.

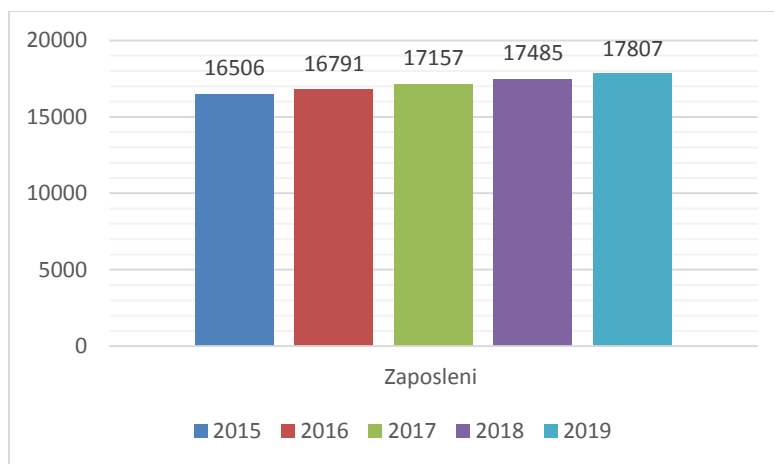
3.3 Pregled stanja i kretanja na tržištu rada

Aktivni programi politika zapošljavanja Zavoda za zapošljavanje BD obuhvataju programe samozapošljavanja, programe zapošljavanja starijih osoba, programe prekvalifikacije, prema zahtjevima privrede. Programi opšte prekvalifikacije se takođe prilagođavaju u ciljane programe, bazirane na potrebama privrednih subjekata.

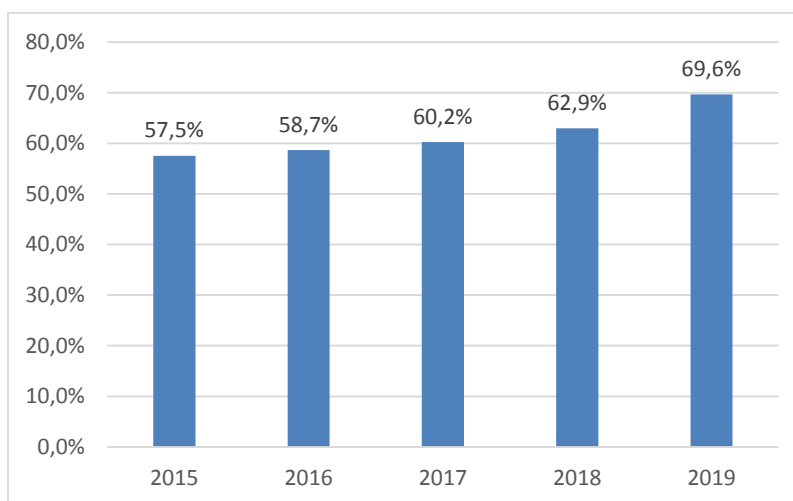
3.4 Zaposlenost

U Brčko distriktu BiH je kod pravnih lica i samostalnih preduzetnika u 2019. godini bilo zaposleno 17.807 osoba, što je za 1,8% više u odnosu na prethodnu godinu. Trend broja zaposlenih pokazuje kontinuirano povećanje u posljednjih pet godina (povećanje broja zaposlenih od 7,9% u 2019. u odnosu na 2015. godinu). Formalna stopa zaposlenosti u 2019. godini je iznosila 69,6% i pokazuje trend rasta u posljednjih pet godina (57,5% u 2015. godini).

Graf: Broj zaposlenih za period 2015 - 2019. (godišnji prosjek)

Graf: Stope zaposlenosti za period 2015 – 2019. godina

Izvor podataka: Bilten 1 Statistički podaci Brčko distrikta BiH, Agencija za statistiku BiH, 17.03.2020

Struktura zaposlenih kod pravnih lica i samostalnih preduzetnika, pokazuje najveći broj zaposlenih u području trgovine (27,58% u 2019. godini), zatim slijedi prerađivačka industrija sa 20,17% zaposlenih u 2019. godini. Podaci po godinama pokazuju da se povećava učešće zaposlenih u prerađivačkoj industriji (sa 19,17% u 2015. na 20,17% u 2019. godini), dok se učešće zaposlenih u trgovini smanjuje (sa 28,70% u 2015. na 27,58% u 2019. godini).

Stope promjena (indeksi) po godinama ukazuju na nekoliko područja koja ne učestvuju značajnije u strukturi zaposlenih, ali su područja koja pokazuju potencijale zapošljavanja u narednom periodu, odnosno imaju najveće stope promjene zapošljavanja u odnosu na druga područja, što utiče na povećanje u strukturi zaposlenih tokom godina. Područja koja se izdvajaju

po navedenim osobinama su poljoprivreda, lov i šumarstvo i poslovanje nekretninama. Područja informacija i komunikacija, kao i umjetnost, zabava i rekreacija su takođe područja koja pokazuju potencijale zapošljavanja u narednom periodu.

Tabela: Zaposlenost po područjima djelatnosti KD BiH 2011

Područje Djelatnosti	Prosje 2015	2015, učešće	Prosje 2018	2018, učešće	Prosje 2019	2019, učešće	Indeks prosje 2019 prosje 2018	Indeks prosje 2019 prosje 2015
A Poljoprivreda, lov i šum.	88	0.53%	140	0.80%	193	1.08%	137.86	219.32
C Prer.industrija	3164	19.17%	3413	19.52%	3592	20.17%	105.24	113.53
D Snabdj. el.energijom, plin,...	266	1.61%	239	1.37%	258	1.45%	107.95	96.99
E Snabdj.vodom, otpadne vode,...	101	0.61%	132	0.75%	128	0.72%	96.97	126.73
F Građevinarstvo	923	5.59%	892	5.10%	880	4.94%	98.65	95.34
G Trgovina	4737	28.70%	5007	28.63%	4911	27.58%	98.08	103.67

H Prevoz i sklad.	888	5.38%	935	5.35%	945	5.31%	101.07	106.42
I Hotelijerstvo	867	5.25%	758	4.33%	692	3.89%	91.29	79.82
J Informacije i komun.	137	0.83%	188	1.08%	181	1.02%	96.28	132.12
K Finansijske djel.	298	1.81%	354	2.02%	352	1.98%	99.44	118.12
L Poslovanje nekretninama	24	0.15%	59	0.34%	66	0.37%	111.86	275.00
M Stručne, naučne i teh. djel.	468	2.84%	409	2.34%	469	2.63%	114.67	100.21
N Admin.i pom.uslužne djel.	401	2.43%	449	2.57%	430	2.41%	95.77	107.23
O Javna uprava i odbrana	1646	9.97%	1719	9.83%	1834	10.30%	106.69	111.42
P Obrazovanje	953	5.77%	1091	6.24%	1114	6.26%	102.11	116.89
Q Zdravstvo i soc.zaštita	756	4.58%	884	5.06%	908	5.10%	102.71	120.11
R Umjetnost, zabava i rekreacija	159	0.96%	166	0.95%	198	1.11%	119.28	124.53
S Ostale uslužne djel.	630	3.82%	651	3.72%	656	3.68%	100.77	104.13
Ukupno	16506		17486	100.00%	17807	100.00%	101.84	107.88

Izvor podataka: Bilten 1 Statistički podaci Brčko distrikta BiH, 17.03.2020 i Bilten 1 Statistički podaci Brčko distrikta BiH 2016. godina, Agencija za statistiku BiH

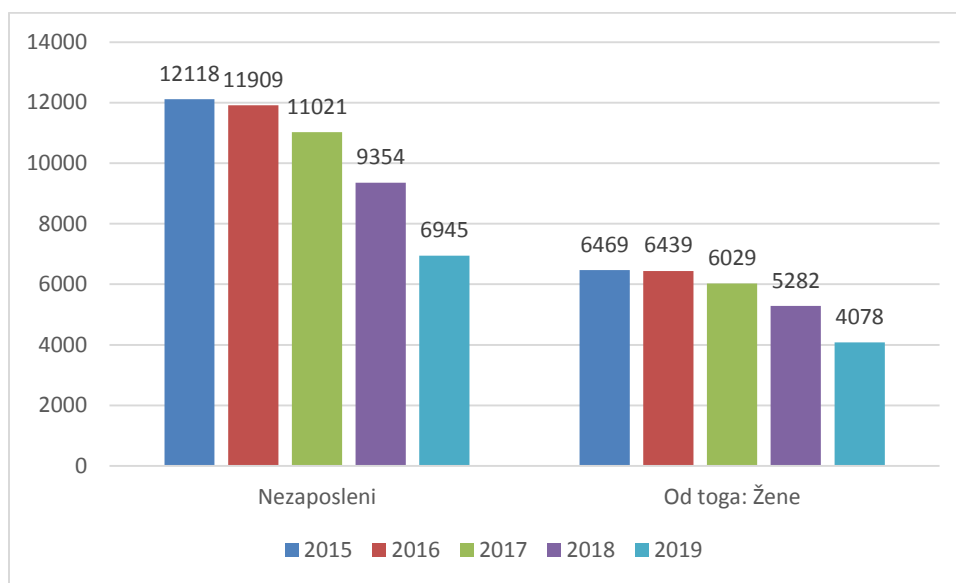
3.5 Nezaposlenost

Broj lica koja traže zaposlenje (nezaposleni) pokazuje smanjenje u 2019. godini. Broj nezaposlenih na području distrikta krajem izvještajnog perioda za 2019. godinu je iznosio 6.945 (od čega 4078 ili 58,72% žena), što je za četvrtinu (25,75%) manje u odnosu na kraj izvještajnog perioda prethodne godine kada je broj nezaposlenih bio 9354.

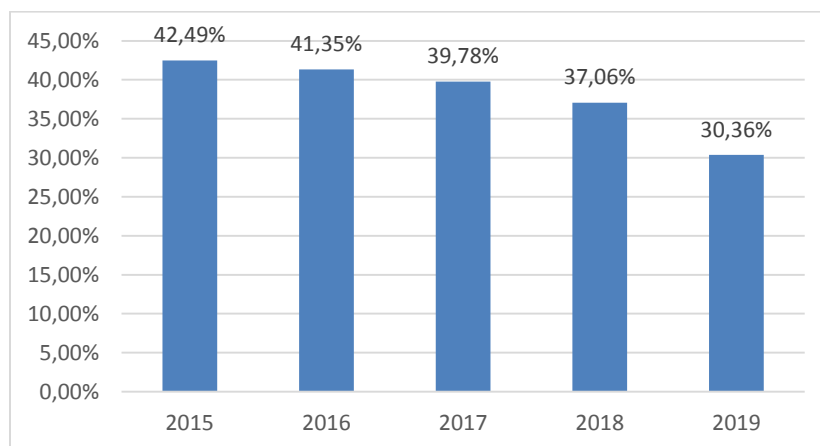
Podaci o broju zaposlenih ne pokazuju značajnije zapošljavanje u 2019. godini (322 zaposlenih više u odnosu na prethodnu godinu). Podaci o broju nezaposlenih osoba po mjesecima pokazuju mjesečni trend smanjenja broja nezaposlenih osoba koji je započeo u januaru 2018. godine. S tim u vezi formalna stopa nezaposlenosti je u 2019. godini iznosila 30,36% dok je u prethodnoj godini bila 37,06%.

I pored smanjenja broja nezaposlenih žena, raste učešće žena u strukturi nezaposlenih sa 53,3% u 2015. godini na 58,7% u 2019. godini.

Graf: Broj nezaposlenih osoba po polu na kraju izvještajnog perioda za period 2015 – 2019.

Graf: Formalna stopa nezaposlenosti za period 2015-2019. godina

Izvor podataka: Zavod za zapošljavanje Brčko distrikta BiH

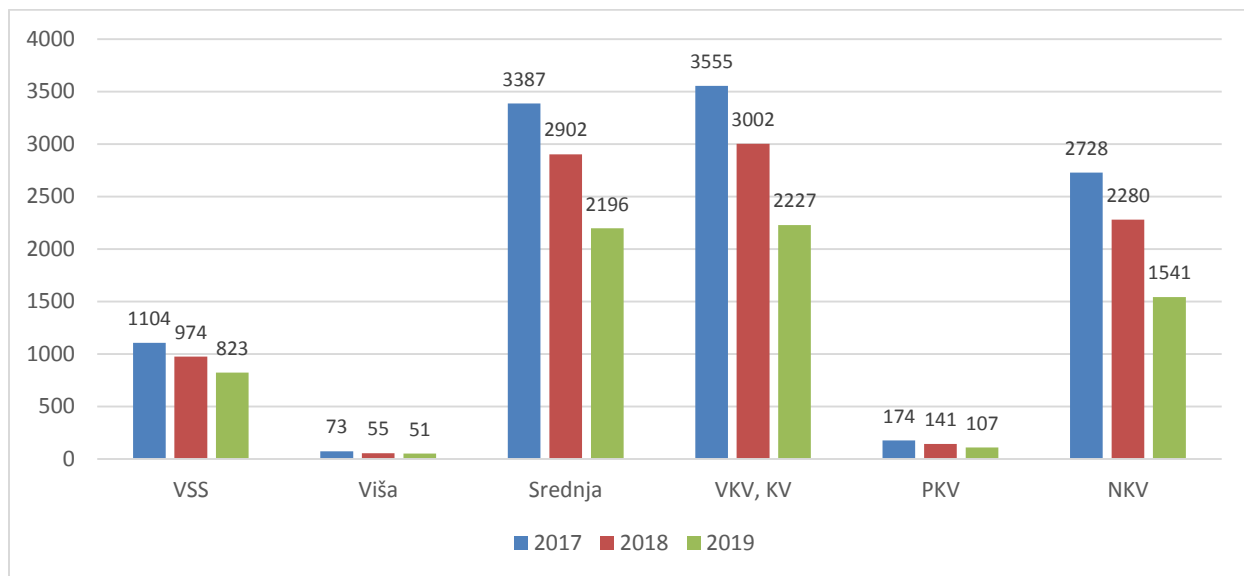
Kvalifikaciona struktura nezaposlenih osoba pokazuje da nezaposlene osobe sa srednjom školom i VKV i KV čine najbrojnije grupe u ukupnom broju nezaposlenih osoba u 2019. godini i njihovo učešće iznosi 31,6 % sa srednjom školom i 32,1% sa VKV i KV kvalifikacijama.

Podaci o kvalifikacionoj strukturi nezaposlenih pokazuju da je najveće smanjenje broja nezaposlenih osoba u 2019. u odnosu na prethodnu godinu bilo u kategoriji nezaposlenih bez kvalifikacija (32,4%), zatim VKV i KV (25,8%) i nezaposlenih sa srednjom školom (24,3%).

Stopa smanjenja broja nezaposlenih osoba koje posjeduje VSS u 2019. godinu u odnosu na prethodnu godinu je najmanja u odnosu na druge kvalifikacione grupe (15,5%), što je dovelo do

povećanja učešća ove kvalifikacione grupe u ukupnom broju nezaposlenih, sa 10,4% u 2018. na 11,9% u 2019. godini.

Graf: Nezaposleni prema kvalifikacionoj strukturi kraj izvještajnog perioda 2017 – 2019.godina

Izvor podataka: Zavod za zapošljavanje Brčko distrika BiH

Polna struktura nezaposlenih osoba prema kvalifikacijama pokazuje da žene dominiraju u svim stručnim spremama osim VKV i KV, gdje je učešće nezaposlenih žena (48,9%) manje od muškaraca. U strukturi nezaposlenih osoba prema stručnoj spremi, najveće je učešće nezaposlenih žena sa visokom stručnom spremom (67,8%) i srednjom stručnom spremom (67,8%).

Tabela: Polna struktura nezaposlenih osoba prema kvalifikacionoj strukturi, kraj izvještajnog perioda 2019. godina

	Nezaposlene osobe	Od toga: žene	Nezaposlene žene, u %
VSS	823	558	67.8
Viša	51	27	52.9
Srednja	2196	1489	67.8
VKV, KV	2227	1090	48.9
PKV	107	55	51.4
NKV	1541	859	55.7
Ukupno	6945	4078	58.7

Izvor podataka: Zavod za zapošljavanje Brčko distrika BiH

3.6 Neto plate

Prosječna neto plata u Brčko distriktu je u 2019. godini iznosila 914,87 KM i veća je za 4,9% u odnosu na prethodnu godinu, a manja je od prosjeka neto plata isplaćenih u BiH za 0,67%.

Graf: Uporedni pregled neto plata u Brčko distriktu BiH sa entitetima i BiH, 2019.

	Prosječna neto plata 2019	Brčko distrikt = 100
Brčko distrikt BiH	914,87	100,00
Republika Srpska	906,00	99,03
Federacija BiH	928,00	101,44
Bosna i Hercegovina	921,00	100,67

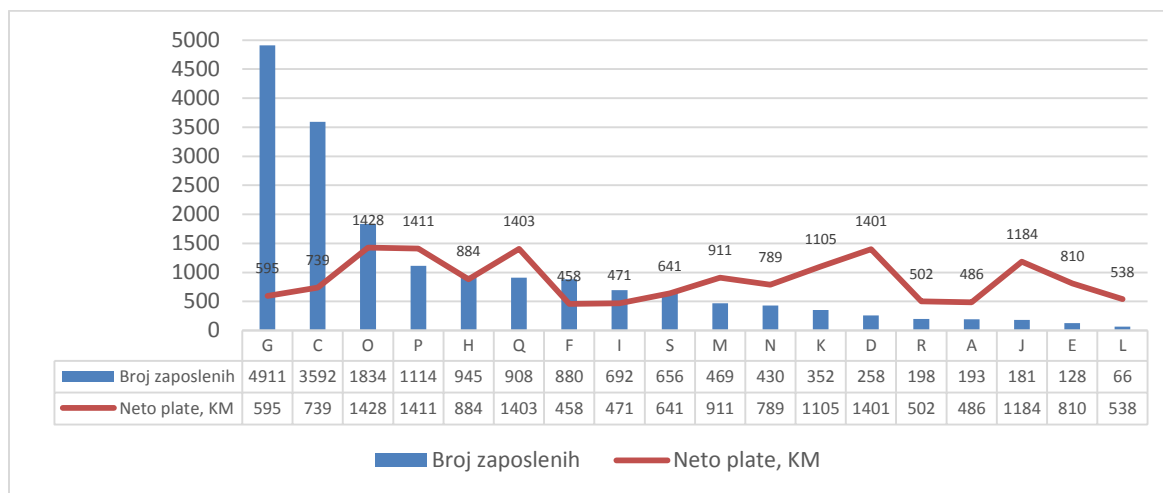
Izvor podataka: Bilten 1 Statistički podaci Brčko distrikta BiH, Agencija za statistiku BiH, 17.03.2020

Isplaćene neto plate i zaposlenost prema područjima djelatnosti¹² (prikazano u narednom grafikonu) pokazuju da se u preduzećima iz područja koja zapošljavaju najveći broj radnika u Brčko distriktu isplaćuju neto plate koje su niže od prosječnih neto plata u Brčko distriktu. U pitanju je područje G – Trgovina (4911 zaposlenih i neto plata 595 KM) i C - Prerađivačka industrija 3592 zaposlenih, neto plata 739 KM).

Takođe, preduzeća iz područja F - Građevinarstva i I – Hotelijerstvo i ugostiteljstvo zapošljavaju veći broj radnika, ali isplaćuju najniže prosječne neto plate u odnosu na preduzeća iz drugih područja djelatnosti (F-građevinarstvo zaposleno 880 radnika, neto plate 458 KM i 692 zaposlena u I- Hotelijerstvo i ugostiteljstvo sa prosječnom neto platom od 471 KM). Veći broj zaposlenih je takođe u preduzećima iz područja H- Prevoz i skladištenje (908) koja su u 2019. godini isplatila prosječnu neto platu u iznosu od 884 KM. Najveće prosječne neto plate u 2019. godini isplaćene su u područjima javne uprave i javnim preduzećima (O - Javna uprava, P-Obrazovanje, Q - Zdravstvo i socijalna zaštita i D - Proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom).

¹²Klasifikacija djelatnosti: A-Poljoprivreda, lov i šumarstvo, B-Vađenje ruda i kamena, C-Prerađivačka industrija, D-Proizv. i snadbijev. el. energijom, gasom, parom i klimatizacija, E-Snadbijevanje vodom, uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša, F-Građevinarstvo, G-Trgovina na veliko i malo, popravak motor. vozila i motocikala, H-Prevoz i skladištenje, I-Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo), J-Informacije i komunikacije, K-Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja, L-Poslovanje nekretninama, M-Stručne, naučne i tehničke djelatnosti, N-Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti, O-Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje, P-Obrazovanje, Q-Djelatnost zdravstvene i socijalne zaštite, R-Umjetnost, zabava i rekreacija, S-Ostale uslužne djelatnosti.

Graf: Prosječne neto plate i broj zaposlenih prema područjima KD 2010, 2019.

Izvor podataka: Bilten 1 Statistički podaci Brčko distrikta BiH, Agencija za statistiku BiH, 17.03.2020

3.7 Penzioneri/osobe treće životne dobi

Na području Brčko distrikta je u decembru 2019. godine registrovano 11.849¹³ penzionera, od toga 6915 Republika Srpska i 4934 Federacija BiH. Broj penzionera se povećava, sa prosječnom stopom povećanja od 1,70% u periodu od decembar 2015 – decembar 2019. godina.

Isplaćena prosječna penzija u decembru 2019. godine je iznosila 361,17 KM. Prosječna stopa rasta penzije u periodu decembar 2015- decembar 2019. godina je 2,96%, sa najvećim stopama rasta u posljednje dvije godine, u 2019. godini 4,22% i u 2018. godini 5,38%.

Prema Daytonskom mirovnom sporazumu (Ustav BiH), sistem penzionog i invalidskog osiguranja u nadležnosti je entiteta (organizacija, ostvarivanje i korištenje prava, i sl.) i pokriva rizik od starosti, invalidnosti i smrti osiguranog lica. Sva četiri rizika su finansirana kroz plaćanje jedinstvenog doprinosa.

Dva entitetska sistema penzionog osiguranja su rezultat nasljeđa jedinstvenog sistema penzionog osiguranja koji je bio važeći u SFRJ. Oba entitetska sistema su zadržala iste principe organizacije i funkcionisanja. Razlike u organizaciji dva entitetska sistema su skoro ne postojeće. Razlike leže u njihovom finansiranju, a odnose se na budžetske transfere u RS, dok je budžetska podrška u FBiH na *ad hoc* bazi; različiti su nivoi koeficijenta kod isplate penzija, što utiče na razlike u visini penzija; penzioni fond RS, za razliku od penzionog fonda FBiH, u posjedu je kapitala i udjela u nekim preduzećima kao rezultat procesa privatizacije u RS.

Uzimajući u obzir da je Brčko distrikt BiH specifična političko-administrativna jedinica, uspostavljena arbitražnom odlukom marta 2000. godine, kao distrikt BiH, a na osnovu koje

¹³ Izvor podataka: Bilten 1 Statistički podaci Brčko distrikta BiH, Agencija za statistiku BiH, 17.03.2020

samostalno kreira sopstvenu pravno-ekonomsku regulativu u okviru BiH, u praksu je uvedeno da se zaposleni u BD BiH opredjeljuju za jedan od dva entitetska fonda u koja će uplaćivati doprinose. Rezultat toga su različite cijene rada, npr. dva zaposlenika koja imaju istu neto platu, ali su izabrali različite fondove, predstavljaju različite cijene rada za poslodavca.

U dosadašnjim nastojanjima da se ublaže teški egzistencijalni problemi populacije penzionera sa mjestom prebivališta u Brčko distriktu BiH, od uspostave distrikta do danas, Vlada Brčko distrikta BiH je u godišnjim budžetima obezbjeđivala novčana sredstva za isplatu jednokratnih novčanih pomoći, sredstva za subvencionisanje komunalnih usluga i sredstva na ime banjsko-klimatskog liječenja posredstvom Udruženja penzionera.

4 Socijalna zaštita

Nosilac socijalne zaštite na području Distrikta je Vlada Brčko distrikta BiH kroz izvršenje/realizaciju od strane Pododjeljenja za socijalnu zaštitu koji organizaciono pripada Odjeljenju za zdravstvo i ostale usluge. Sredstva za ostvarivanje prava i usluga iz sistema socijalne, porodične i dječije zaštite osiguravaju se iz budžeta Distrikta. Korisnici prava i usluga iz socijalne, porodične i dječije zaštite, su:

punoljetna lica – materijalno neobezbijedena i za rad nesposobna, stara lica bez porodičnog staranja, lica sa onesposobljenjem, lica sa društveno negativnim ponašanjem; lica u stanju socijalne potrebe usljed posebnih okolnosti; zlostavljana lica; samohrani roditelji i mloljetna lica: djeca bez roditeljskog staranja; djeca ometena u psiho-fizičkom razvoju; vaspitno zanemarena i zapuštena djeca; djeca čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama; zlostavljana djeca. Pododjeljenje se sastoji od tri službe koje obavljaju sljedeće poslove i zadatke: službi dječije zaštite (rad i zaštitu djece bez roditeljskog staranja, djece s posebnim potrebama i djece s poremećajima ponašanja, utvrđivanje prava po osnovu Zakona o dječijoj zaštiti Brčko distrikta BiH), služba opšte socijalne zaštite, zaštite braka i porodice (uređenje porodično-pravnih odnosa između bračnih partnera, roditelja i djece, odnosa između srodnika u bračnoj, vanbračnoj ili usvojeničkoj porodici te postupci nadležnih organa u vezi s porodično-pravnim odnosima i utvrđivanje prava po osnovu Zakona o socijalnoj zaštiti) i služba psihosocijalne zaštite (rad sa duševnim bolesnim licima, starateljstvo nad punoljetnim licima, pokretanje postupka za oduzimanje poslovne sposobnosti; zaštitu i postupanje s maloljetnicima u krivičnom postupku). Imajući gore navedeno u vidu, u kombinaciji sa raspoloživim podacima o trendovima broja korisnika i sistema socijalne zaštite, može se uočiti da Brčko distrikt posvećuje značajnu pažnju osjetljivim grupama stanovništva. U 2018. i 2019.godinu, ovo Pododjeljenje je bilo inicijator za pokretanje reformskih procesa u oblasti socijalne zaštite, prilagođavajući zakonske odredbe Zakona o socijalnoj zaštiti (donešenog 2003.godine, reformisanje u 2004., 2007., 2008.) vremenu i potrebama marginalizovane grupe stanovništva Brčko distrikta BiH.

Tabela: Pokazatelji prava, julski broj korisnika, godišnja sredstva u Budžetu

Pravo	Julski broj korisnika	Godišnja sredstva iz Budžeta BD BiH
Stalna osnovna novčana pomoć	911	2.103.000,00
Dodatak za njegu i pomoć od drugog lica	3113	4.648.100,00

Prošireno pravo soc.zaštite:Personalna asistencija	580	900.000,00
Smještaj u ustanovu socijalne zaštite(mldb. i punolj.lica)	76	775.000,00
Smještaj u drugu porodicu	33	120.000,00
Organizovana prehrana	180	300.000,00
Dječiji dodatak	6798	9.210.000,00
Materinski dodatak	366	2.500.000,00
Oprema za novorođenče	65	315.300,00
Refundacija porodijskog bolovanja	124	1.600.000,00

Pododjeljenju za socijalnu zaštitu je povjerena i realizacija Vladinih Odluka o Programu utroška sredstava na godišnjem nivou (skoro od same uspostave BD BiH) i tiče se:

- Jednokratne novčane pomoći za penzionere sa mjestom prebivališta u BD BiH i ona je u 2020.godinu obuhvatila: 10.849 penzionera, a za navedenu namjenu obezbjeđena su sredstva u iznosu od: 1.370.000,00 KM
- Subvencija za komunalne usluge korisnicima socijalno programskih mjera:
 - a) penzioneri koji su u 2020.godini ostvarili pravo na isplatu jednokratne novčanu pomoć za penzionere u iznosu od 150,00 KM;
 - b) nezaposlena lica evidentirana do 1 aprila 2020.godine u Zavodu za zapošljavanje Brčko istrikta BiH i to: žene sa navršениh 55 godina života i starije i muškarci sa navršениh 60 godina života i stariji;
 - c) korisnici stalne osnovne novčane pomoći prema posljednjim evidencijama za mjesec kada se donosi Odluka, hraniteljske porodice djece bez roditeljskog staranja i punoljetnih lica smještenih u hraniteljske porodice;
 - d) porodice djece ometena u psihofizičkom razvoju evidentirana prema posljednjim evidencijama za mjesec kada se donosi Odluka;
 - e) ratni vojni invalidi i mirnodobski invalidi evidentirani u Službi boračko-invalidske zaštite, čija lična invalidnina ne prelazi iznos od 371,77 konvertibilne marke;
 - f) slijepa lica korisnici dodatka za njegu i pomoć od drugog lica: i to u ukupnom iznosu od 830.000,00 KM;
- Grant uduženjima PIO(RS i F BiH) za banjско-klimatsko liječenje, po 50.000,00 KM;

Iako je veoma teško procijeniti nivo ekstremnog siromaštva, očito je da postoji određeni stepen građana koji žive ispod generalne linije siromaštva (određeni ukupni iznos potrošnje) jer imaju manje od 2.198 KM prihoda po osobi godišnje (*iznos je generalna linija siromaštva za BiH prema Agenciji za statistiku BiH dok je iznos za minimalne prehrambene potrebe, odnosno ekstremna linija siromaštva, 760 KM po osobi godišnje*), što je veoma bitno sa aspekta Cilja 1. Održivog razvoja.

U kontekstu davanja preporuka za poboljšanje sistema socijalne zaštite, nameću se slijedeći izazovi:

1. Unaprijediti politike socijalne, porodične i dječije zaštite
- 1.1. Organizacionu jedinicu Odjeljenja za zdravstvo i ostale usluge, Pododjeljenja za socijalnu zaštitu, izdvojiti iz organa uprave i Skupština BD BiH da osnuje: ustanovu socijalne zaštite sa datim javnim ovlaštenjima – Centra za socijalni rad. (Zakon o socijalnoj zaštiti BD BiH pravno reguliše gore navedeno, do sada ne postoji spremnost politika BD za realizaciju osnivanja ustanove socijalne zaštite sa datim javnim ovlaštenjima – Centra za socijalni rad);
2. Sprovedba reformskih procesa u oblasti socijalne zaštite
- 2.1. Uvođenje “novog” prava u system socijalne zaštite: pravo na materijalno obezbjeđenje;
3. Sprovedba reformskih procesa u oblasti socijalne, porodične i dječije zaštite
- 3.1. Omogućenost pružanja vaninstitucionalnih usluga(deinstitucionalizacija);
4. Osposobljavanje strukture i sistema socijalne zaštite kao odgovor na prirodne i druge katastrofe
5. Sprovedba reformskih procesa u oblasti socijalne, porodične i dječije zaštite
- 5.1. Usklađivanje sa sistemom i tekovinama EU;
6. Osnivanje ustanova socijalne zaštite u mješovitoj svojini,
- 6.1. Vlada Brčko distrikta BiH bi mogla donijeti zaključak o davanju saglasnosti, da gradonačelnik BD BiH bude potpisnik ugovora sa NVO, za podjednako učešće u Projecu/ima rada npr. Dnevnog centra za djecu, Dnevnog centra za odrasle, Savjetovalište za brak i porodicu, Savjetovalište za mlade i dr. (po principu osnivanja ustanova socijalne zaštite u mješovitoj svojini iz Sistema socijalne zaštite);
6. Razviti socijalnog preduzetništva kroz intersektorsku saradnju svih oblasti društvenog života, institucijama tržišta rada i NVO na način uključivanja socijalno isključenih kategorija u aktivno tržište rada
- 6.1. Donijeti Zakon o socijalnom preduzetništvu

5 Djeca

Djeca su najranjiviji dio društva i za razliku od odraslih nisu u mogućnosti sama unaprijediti svoj položaj budući da ovise o porodici i zajednici. Različite vrste lišenosti (lišavanje u ishrani, zdravstvenoj njezi, obrazovanju i sigurnosti tokom djetinjstva) i nasilja u porodici mogu imati dugoročne nepopravljive posljedice koje rezultiraju u međugeneracijskom prenosu siromaštva, te sklonosti prema kriminalitetu i zapadanju u različite oblike ovisnosti. Porodica predstavlja ključni stub za optimalan razvoj, s toga poboljšanje položaja ugroženih porodica s djecom predstavlja osnovu za poboljšanje socijalnog razvoja djece.

Položaj djece i ugroženih porodica s djecom posmatramo u kontekstu siromaštva roditelja, njihove radne aktivnosti i nivoa obrazovanja, pripadnosti nacionalnim manjinama, invalidnosti, izostanku roditeljskog staranja, i sl. Isključenost djece podrazumijeva da dijete nije u mogućnosti da podjednako učestvuje u aktivnostima kao ostala djeca te da ima otežan pristup uslugama koje pruža porodica i zajednica, kao što su: ostvarivanje zdravstvene i socijalne zaštite, pristup predškolskom obrazovanju, pristup resursima za učenje i obrazovanje, i sl.

Kategorije koje povećavaju rizik od socijalne isključenosti i siromaštva djece su:

- djeca iz siromašnih porodica
- romska djeca i pripadnici manjina

- djeca sa poteškoćama u psiho-fizičkom razvoju
- djeca bez roditelja i roditeljskog staranja
- vaspitno zanemarena djeca i djeca u sukobu sa zakonom.

Sistem socijalne i dječije zaštite, prema zakonima Brčko distrikta BiH, prepoznato je institut djeteta u stanju socijalne potrebe, odnosno maloljetnog korisnika socijalne zaštite i to:

- a) dijete bez roditeljskog staranja,
- b) dijete sa poteškoćama u psiho-fizičkom razvoju,
- c) vaspitno zanemareno dijete ili zapušteno dijete,
- d) dijete čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama.

Tabela: Usluge i prava namjenjena djeci kao korisnicima socijalne zaštite (u stanju socijalne potrebe)

Dijete bez roditeljskog staranja	smještaj u hraniteljsku porodicu ili smještaj u ustanovu socijalne zaštite uživaoc prava na uvećan dodatak na djecu subvencionisanje komunalnih usluga
Dijete sa poteškoćama u psiho-fizičkom razvoju	smještaj u ustanovu socijalne zaštite uživaoc prava na uvećan dodatak na djecu subvencionisanje komunalnih usluga uživaoc prava na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica
Vaspitno zanemarena i zapuštena djeca	smještaj u ustanovu socijalne zaštite korisnik prava na dodatak na djecu
Djeca čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama	smještaj u ustanovu socijalne zaštite korisnik prava na dodatak na djecu

Napomena: prema članu 16. Zakonu o dječijoj zaštiti BD BiH-prečišćen tekst ("Sl. glasnik BD BiH" broj: 18/20 i 29/20): "Dodatak na djecu pripada djeci koja su smještene u ustanove dječje i socijalne zaštite i socijalno-obrazovne ustanove

Izvor podataka: Nepublikovani podaci Pododjeljenja za socijalnu zaštitu

Ostvarivanje prava na dječiji dodatak u BD BiH je pravo na dječiju zaštitu koje je regulisano Zakonom o dječijoj zaštiti Brčko distrikta BiH. Pravo na dječiji dodatak ostvaruju porodice sa djecom koje se nalaze u stanju socijalne potrebe, nemaju registrovanu privatnu djelatnost i čija primanja ne prelaze definisani cenzus u odnosu na prosječnu platu BD BiH po članu domaćinstva. Djeca smještena u ustanove socijalne zaštite (djeca bez roditeljskog staranja i djeca sa poteškoćama u razvoju), kao i djeci sa poteškoćama u razvoju bez obzira na stepen razvrstanosti (posebnim potrebama), djeci čiji su roditelji osobe s invaliditetom, samohranim roditeljima i djeci bez roditeljskog staranja bez obzira na imovinsko stanje, pripada pravo na uvećani dodatak na djecu. Pravo se veže na ime staraoca ili jednog roditelja djeteta.

Neovisno od činjenice da je u gore navedenom tekstu akcenat dat na institut djeteta, odnosno maloljetnog korisnika socijalne zaštite, dat će se prikaz i drugih prava iz sistema dječije zaštite, kao pozivnog primjera Brčko distrikta BiH posebno za period 2018. i 2019.godine, kroz donošenje Zakona o izmjenama i dopunama zakona o dječijoj zaštiti, posebno u dijelu prava na Materinski dodatak, kojim je dotadašnje pravo na isto u trajanju od 3 mjeseca, novim

odredbama: isplaćuje u trajanju od dvanaest mjeseci za svako novorođeno dijete u porodici, a za blizance u trajanju od osamnaest mjeseci i dotadašnji iznos od 15% od prosječne plate u Distriktu, novim odredbama: iznosi 50% od prosječne mjesečne neto plate u Distriktu, utvrđene prema posljednjem objavljenom podatku od Direkcije za finansije Brčko distrikta BiH.

U predhodnom period u radu sa UNICEF-om na SPIS projektu, konkretno „Analiza situacije po pitanju statusa socijalne zaštite i inkluzije djece u Brčko distriktu BiH” definisane su sljedeće prioritetne socijalno isključene grupe djece:

1. Djeca sa poteškoćama u psiho-fizičkom razvoju;
2. Djeca iz materijalno neobezbijeđenih porodica;
3. Djeca izložena nasilju (međuvršnjačko i porodično nasilje).

Identifikovani su sljedeći ključni problemi koji navedene grupe djece dovode u stanje socijalne isključenosti:

- Nedovoljan broj programa za zapošljavanje i programa samopomoći (za staraoce i roditelje djece);
- Nepostojanje Protokola o postupanju i saradnji nadležnih institucija, nevladinih organizacija i drugih nosioca socijalnog razvoja u cilju jačanja socijalne zaštite i inkluzije socijalno isključene djece;
- Nepostojanje sveobuhvatne elektronske baze podataka o socijalno isključenoj djeci i insitucionalnog sistemskog praćenja;
- Preventivni programi u cilju rane identifikacije djece sa psiho-fizičkim su postojeći, ali se djelimično provode zbog nedostatka materijalno-tehničkih uslova provoditelja istih;
- Nedovoljan broj programa za specijalizaciju, profesionalno usavršavanje profesionalaca u smislu praćenja novih trendova u oblasti socijalne zaštite i inkluzije djece;
- Nedovoljno izdvajanje donatorskih sredstava za NVO koje provode projekte i programe iz oblasti socijalnog uključivanja i pružaju dodatnu podršku djeci iz socijalno isključenih porodica.

Prepoznati su i dodatni probleme koji gore navedene grupe djece dovode u stanje socijalne isključenosti:

- postojeći Zakon o obrazovanju u osnovnim i srednjim školama ne predviđa produženi boravak kao djelatnost obrazovnih institucija;
- nedovoljna edukacija djece po pitanju prevencije nasilja u školama od strane kompetentnih edukatora;
- nedovoljan senzibilitet društva i postojanje predrasuda prema djeci iz socijalno isključenih kategorija.

Osnovni problem socijalne zaštite u Brčko distriktu BiH je njena neusmjerenost na sve potrebe korisnika, te veoma mali uticaj na smanjenje siromaštva.

Potrebno je zalagati se i ponovo ući u reformske procese u ovom sistemu, a samim tim stremiti za realizaciju mjera:

1. Pružanje usluga prema potrebama u vaninstitucionalnim oblicima,
 - 1.1. Veza sa mjerom Socijalne zaštite tačka 5.
2. Preduzimanje aktivnosti u pravcu prevencije socijalne isključenosti
 - 2.1. Uvesti sistema i kriterija bolje ciljanosti korisnika, revizije i monitoringa, te uskladiti navedeno sa sistemom i tekovinama EU

3. Donijeti/usvojiti Zakon o izmjenama i dopunama Zakonu o dječijoj zaštiti BD BiH
- 3.1. Svako dijete u porodici (uzrasta od 0 do 18 godina), bez obzira na imovinski census porodice, da bude uvedeno u pravo na dječiji dodatak (kao i djeca uzrasta do 26 godine, pod uslovom da se isto redovno školuje).
4. Donijeti/usvojiti podzakonski akt na Zakon o radu Brčko distrikta BiH: Pravilnik o kriterijima i načinu ostvarivanja prava na rad s polovinom radnog vremena ili prava roditelja djeteta s psihofizičkim smetnjama)
- 4.1. Propisati način i postupak za ostvarivanje prava zaposlenog roditelja na rad sa jednom polovinom punog radnog vremena, radi pojačane njege djeteta, dok dijete ne navrši tri godine života i djeteta s psihofizičkim smetnjama u razvoju, rad ovlaštenog doktora medicine i ovlaštene zdravstvene ustanove, koja odlučuje o trajanju, odnosno početku i prestanku korištenja prava na pojačanu njegu djeteta, isplati naknade plate za drugu polovinu radnog i pravu poslodavca na refundaciju isplaćene naknade neto plate

6 Lica sa invaliditetom

U Bosni i Hercegovini ne postoji konsenzus oko definicija invalidnosti i lica sa invaliditetom. Zakonodavstvo u BiH definiše prava lica sa invaliditetom po stepenu invalidnosti i prema različitoj kategorizaciji i obimu prava kroz ustave, entitetske zakone sektora socijalne zaštite, boračko-invalidske zaštite i rada, kao i relevantne pravilnike. Posebno ranjive grupe lica sa invaliditetom su invalidi rada, djeca s invaliditetom i žene s invaliditetom. Specifičnost Brčko distrikta BiH je u tome što u ostvarivanju osnovnih prava invalida rata je u primjeni jedan od entitetskih zakona, dok je u nadležnosti distrikta primjena Zakona o dodatnim pravima porodica poginulih boraca i ratnih vojnih invalida i Odluka o zaštiti civilnih žrtava rata.

Zaštita “civilnih” invalida je bila očekivana kroz reformu u sistemu socijalne zaštite. Reformski procesi su između ostalog dali za pravo, da licima sa većim stepenom zavisnosti od drugog lica, bude povećana naknada/izdatak za dodatak za njegu i pomoć od drugog lica, odnosno da lice ocjenjeno da je njegova onesposobljenost funkcionalnog stanja potpune ovisnosti 25%- u nominalnom iznosu za 2019.g odinu, iznosi 218,00 KM, onesposobljenost funkcionalnog stanja teške ovisnosti 18% - u nominalnom iznosu za 2019.godinu, iznosi 157,00 KM, onesposobljenost funkcionalnog stanja umjerene ovisnosti 12%- u nominalnom iznosu za 2019.godinu, iznosi 105,00 KM, a za onesposobljenost funkcionalnog stanja male ovisnosti 7% - u nominalnom iznosu za 2019.godinu, iznosi 61,00 KM. Dobar primjer je i taj, da je kroz budžet Brčko distrikta BiH za 2019.godinu osigurano da navedena prava budu izvršena odmah po reviziji svih predmeta korisnika prava na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica (*prevođenje iz predhodnog prava u novo pravo*). Obezbjeđen je iznos od 4.648.100,00 KM, kao i sredstva na ime Pomoć za usluge personalne asistencije licima potpune i teške ovisnosti od drugog lica u iznosu od 900.000,00 KM (*po Vladinoj Odluci o proširenom pravu u socijalnoj zaštiti: Pomoć za uslugu personalne asistencije*).

Kada govorimo o osnovnim izazovima vezano za ovu oblast, socijalno uključivanje osoba sa invaliditetom ne može biti pitanje samo resornih ministarstava ili posebnih zakona. Po prirodi stvari, ova grupa stanovništva ima specifične izazove u svim oblastima i sferama života stoga je neohodno obratiti pažnju na razvijanje zakona, politika i budžeta senzitivnih za osobe sa

invaliditetom u svim oblastima, čime će se omogućiti njihovo cjelovito socijalnu uključivanje. Nadalje, većina javnih ustanova u Brčkom nije fizički prilagođena adekvatnom pristupu te su prisutne razlike u osiguranju sveobuhvatnih mjera zdravstvene zaštite za lica sa invaliditetom zavisno od uzroka nastanka invaliditeta. Tako licima sa invaliditetom koji je nastao kao posljedica rata, osiguravaju se cjelovite mjera zdravstvene zaštite u okviru prava obaveznog zdravstvenog osiguranja i iznad obima zdravstvenog osiguranja, dok se licima sa civilnim invaliditetom osiguravaju samo mjere liječenja i rehabilitacije u okviru obaveznog zdravstvenog osiguranja. Ova situacija posebno pogađa osobe s višestrukim invaliditetom za koje je dodatna zdravstvena njega od posebne važnosti. Ne manje bitno, uključivanje osoba sa invaliditetom i socijalnu isključenih kategorija stanovništva u aktivno tržište rada predstavlja jedan od najkvalitetnijih načina uključivanja tih kategorija u sve društvene i ekonomske tokove, te je stoga neophodno poduzeti adekvatne mjere u skladu s EU praksom da se takvo stanje poboljša. Uključivanjem u tržište rada socijalno isključene kategorije postaju ekonomski nezavisne, čime se smanjuje teret i socijalna izdvajanja iz budžeta Brčko distrikta, a ujedno se doprinosi i njihovoj bržoj resocijalizaciji.

Dodatno, propisi koji predviđaju standarde pristupačnosti sredine licima sa invaliditetom u Distriktu, kao što su Zakon o planiranju i uređenju prostora i Zakon o izgradnji, najčešće se ne poštuju u praksi. Novi objekti se ne prilagođavaju, a oni za koje se smatra da su prilagođeni nisu pristupačni za osobe sa invaliditetom. Sve doskoro eventualni naponi za uklanjanje arhitektonskih barijera bili su stihijski i kampanjski, prije svega na inicijativu organizacija osoba sa invaliditetom i uz podršku stranih donatora. Gestovni govor nije prepoznat kao zvanični jezik. Jedan od veoma izraženih problema je nedostupnost informacija osobama sa invaliditetom, posebno onima s oštećenjem vida i sluha. Također, broj kvalifikovanih nastavnika je nedovoljan u odnosu na potrebe djece i mladih koji žele da uče znakovni jezik i/ili Brailleovo pismo.

U kontekstu davanja preporuka za poboljšanje položaja invalidnih lica BD BiH, nameću se slijedeći izazovi:

1. Unapređenje zakonodavnog okvira i osiguranje pravne podrške i zaštite prava lica s invaliditetom
 - 1.1. Izmjene i dopune statuta BD BiH, na način povjerene nadležnosti invalidske zaštite
 - 1.2. U zakonodavnim okvirima BD BiH, reformski djelovati na veći značaj za rad i postupanje po zahtjevima invalidnih lica
 - 1.3. donijeti Zakon o zaštiti invalidnih lica (invalidnih lica rođenih i stečenih)
2. Uklanjanje arhitektonske i informacijsko-komunikacijskih barijera
 - 2.1. Potpuno uključivanje u društvenu zajednicu lica s invaliditetom
3. Uključiti lica s invaliditetom u sve oblasti života ravnopravno sa drugima
 - 3.1. Multisektorsko djelovanje u oblasti obrazovanja, kulturnog, sportskog, javnog i političkog djelovanja
4. Unaprijediti programe prevencije invaliditeta i programe rane detekcije i intervencije u ranom rastu i razvoju
5. Unaprijediti kvalitetu i dostupnost usluga, te uspostaviti nove usluge u skladu sa potrebama lica s invaliditetom
 - 5.1. Reformski procesi u politikama socijalne zaštite, do donošenja Zakona o zaštiti invalidnih lica

- 6. Pojačati segment zapošljavanja i samozapošljavanja lica s invaliditetom
- 6.1. Reformski procesi u politikama zapošljavanja
- 7. Spriječiti svaki oblik iskorištavanja, zlostavljanja i nasilja nad licima s invaliditetom
- 7.1. Multisektorsko djelovanje potpisnika Protokola o postupanju sa žrtvama nasilja u porodici
- 8. Podizati svijest javnosti o problemima pitanja invalidnosti s ciljem uklanjanja predrasuda, kulturoloških i psiholoških barijera
- 8.1. Medijske kampanje
- 9. Jačati kapacitete organizacija lica s invaliditetom i garantovati njihovo učešće u svim društvenim procesima
- 9.1. Uspostavljanje koordinacijskog tijela udruženja osoba sa invaliditetom

7 Mladi

Prava i obaveze mladih, omladinsko organizovanje, briga za mlade, institucionalno učešće mladih u donošenju odluka i druga pitanja od interesa za život, položaj i djelovanje mladih u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine je regulisano Zakonom o mladima iz 2017 godine. Ovo je posebno bitno imajući u vidu da Zakon reguliše unapređenje individualnog i socijalnog razvoja mladih i sprečavanje njihovog mogućeg zapostavljanja; sprovođenjem politika kojima se djeluje na negativne trendove po mlade; održavanjem i stvaranjem pozitivnih životnih uslova za mlade, kao i okruženja koje je ugodno za mlade; te zaštitom mladih od opasnosti karakterističnih za njihovu dob, a kojima mogu biti izloženi. Zakon predviđa donošenje i usvajanje Strategije za mlade Brčko distrikta, koja još uvijek nije izrađena, ali je proces u toku.

Međutim, sa druge strane, osnovano je Vijeće/Savjet mladih Brčkog, koje je sprovelo dvije vrste istraživanja o problemima i potrebama mladih na području Brčko distrikta. Jedno istraživanje je sprovedeno za potrebe organizacije Konferencije u sklopu Susreta mladih Brčko 2019. odnosno izrade Akcionog plana (nije usvojen) a drugo za izradu Strategije za mlade Brčko distrikta BiH 2021-2025 (u toku izrada). Prilikom uzorkovanja poštovani su kriteriji određenih demografskih karakteristika značajnih za poređenje rezultata, tako da se uzorak sastoji od približno jednakog broja žena i muškaraca te adekvatnog broja mladih koji žive u gradskim i vangradskim sredinama Brčko distrikta BiH, na uzorku od 386 mladih osoba (od 15 do 30 godina).

Pored podatka da većina mladih vidi svoju budućnost van Brčko distrikta BiH i BiH u cjelini, mladi većinom smatraju da današnji sistem obrazovanja ne pruža dovoljno znanja i mogućnosti za potrebe tržišta rada, da je potrebno znatno više praktične nastave i savremenije metode učenja, ali i više od pola anketiranih ne poznaju programe kojima Brčko distrikt stimuliše društvene oblasti, odnosno djelatnosti od interesa za mlade. Sa druge strane, iako mladi imaju jasno definisana očekivanja po pitanju svoje budućnosti, smatraju (više od 60% anketiranih mladih) da je potrebno više od 2 godine da se dođe do zaposlenja, te skoro 90% mladih smatra da se za zaposlenje koristi “politički” angažman (tzv. “stranačko zaposlenje” – kako je to definisano anketom) ili rodbinske veze, što govori o generalnom stavu mladih po pitanju javnih politika neophodnih za ostvarivanje svojih osnovnih prava. Posebno zabrinjava stav mladih da većina njih smatra da će se ova negativna situacija i pogoršati, te da svoja prava mogu prije ostvariti van

Brčkog, ukoliko se ne obezbijede bolje uslovi za povećanje životnog standarda, smanjenje nacionalnih tenzija, zaposlenja, smanji diskriminacija mladih te političke nesigurnosti za mlade. Imajući sve gore navedeno u vidu, Vijeće/Savjet mladih Distrikta je kreiralo Akcioni plan za mlade 2020-2022 (nije u primjeni), koji je preporučio 10 projekata/mjera u četiri prioritete oblasti za mlade i to: zapošljavanje i preduzetništvo, stambena politika prema mladima, obrazovanje i stručno usavršavanje te institucionalno sudjelovanje mladih.¹⁴

Sa druge strane, istraživanje sprovedeno za potrebe izrade Strategije za mlade, koje se sprovelo u suradnji s Institutom za razvoj mladih “KULT”, Odjelom za stručne i administrativne poslove Vlade Brčko distrikta BiH (*koji je Zakonom o mladima Brčko distrikta BiH definiran kao nosioc izrade akta s programskim pristupom djelovanja prema mladima*), navedeno je da mladi u Brčko distriktu BiH imaju jednake ili približno jednake probleme i potrebe kao njihovi vršnjaci u geografski i sociološki sličnim zajednicama u Bosni i Hercegovini, pa i regiji. Kao ključni izazovi u ovoj bitnoj i relevantnoj analizi, se navode odlazak mladih, nedostaci formalnog obrazovanja, neadekvatna kvaliteta zdravstvenog sistema, neizvjesna mogućnost zapošljavanja, otežano socio-ekonomsko osamostaljivanje te slabo uključivanje u procese društvenog i političkog odlučivanja te neinformiranost o postojećim programima. S druge strane, Brčko distrikt BiH kao administrativna jedinica ima niz prednosti za uspostavljanje mehanizama za bolji položaj mladih, koji zahtijeva višesektorski pristup i potrebnu saradnju nadležnih institucija za socijalnu politiku, obrazovanje, rad i zapošljavanje, zdravstvo, kulturu, sport te rad s mladima, a što je uvjet za održivu politiku njihove društvene uključenosti, a samim tim i razvoja zajednice.

U kontekstu davanja preporuka za poboljšanje položaja mladih BD BiH, nameću se četiri oblasti kao slijedeći izazovi, a oni su:

1. Razviti politiku preduzetništva za mlade, mlade i samozapošljavanje, stambenu politiku mladih, obrazovanje i stručno usavršavanje mladih
- 1.1. Reformski procesi u oblasti politika za mlade (Zakona o mladima BD BiH, kojim se uređuju prava i obaveze mladih, omladinsko organizovanje, briga za mlade, institucionalno učešće mladih u donošenju odluka i druga pitanja od interesa za život, položaj i djelovanje mladih u BD BiH)

8 Položaj žena i rodna ravnopravnost u BD BiH

Jednaka prava žena i muškaraca garantovana su međunarodnim i domaćim ugovorima i zakonima, pa uvođenje principa ravnopravnostipolova u sva područja života i rada na području Brčкодistrikta Bosne i Hercegovine predstavlja ispunjenje jednog od osnovnih principa iz domena ljudskih prava i sloboda. Jednakost i ravnopravnost polova nisu samo pitanja socijalne pravednosti i pravičnosti, nego predstavljaju elementarni uslov za društveni i ekonomski razvoj lokalne zajednice, s posebnim naglaskom na smanjenje siromaštva i poboljšanje kvalitete života svih građana i građanki.

¹⁴ Izvor: Anketa Vijeća/Savjeta mladih Brčko distrikta (<https://vsmbd.org/>, posjećeno 22.5.2020)

Nacionalni normativno-pravni okvir za jednakost i ravnopravnost polova na području Brčko distrikta BiH čine:

- Ustav Bosne i Hercegovine;
- Statut Brčko distrikta Bosne i Hercegovine;
- Zakon o ravnopravnosti polova u Bosni i Hercegovini – prečišćeni tekst (Službeni glasnik BiH, broj 32/10);
- Izborni zakon Bosne i Hercegovine;
- Izborni zakon Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, brojevi: 17/08 i 43/08);
- Gender akcioni plan Bosne i Hercegovine za period 2013.–2017. godina;
- Akcioni plan za provedbu Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a 1325: Žene, mir i sigurnost (2000.) u BiH (sobzirom da je prvi akcioni plan istekao, radi se novi za period 2014.–2017.).

Uvođenje principa rodne ravnopravnosti polova u sva područja života i rada na lokalnom nivou predstavlja ispunjenje jednog od osnovnih principa iz domena ljudskih prava i sloboda i integrisanje principa ravnopravnosti žena i muškaraca, koji nije samo obaveza rodni institucionalnih mehanizama, nego i svih drugih institucija.

Kao što je već rečeno, članom 20 Zakona o ravnopravnosti polova u Bosni i Hercegovini regulisano je da državni organina svim nivoima vlasti, i organi lokalne samouprave, uključujući zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast, političke stranke, pravna lica s javnim ovlaštenjima, pravna lica koja su u vlasništvu ili pod kontrolom države, entiteta, kantona, grada ili opštine ili nad čijim radom javni organ vrši kontrolu, osigurati će i promovisati ravnopravnu zastupljenost polova u upravljanju, procesu odlučivanja i predstavljanju. Ova obaveza postoji i za sve ovlaštene predlagače prilikom izbora predstavnika i delegata u međunarodnim organizacijama i tijelima; da ravnopravna zastupljenost polova postoji u slučaju kada je jedan od polova zastupljen najmanje u procentu 40% u navedenim tijelima; da se diskriminacijom po osnovu spola smatra situacija kada ne postoji ravnopravna zastupljenost.

Članom 8 stavom (2) istog zakona regulisano je i da nadležni državni, entitetski, kantonalni organi i organi jedinica lokalne samouprave propisuju posebne mjere zakonima i drugim propisima, drugim aktima, politikama, strategijama i planovima kojima se uređuju pojedina područja društvenog života.

Tako je BD BiH, kroz Lokalni akcioni plan (u daljem tekstu: LAP), izdvojila slijedeće oblasti djelovanja:

1. Poboljšanje ekonomskog položaja žena i ostvarivanje rodne ravnopravnosti;
2. Poboljšanje zdravlja žena i unapređivanje rodne ravnopravnosti u zdravstvenoj i socijalnoj politici;
3. Ostvarivanje rodne ravnopravnosti u obrazovanju;
4. Prevencija i suzbijanje svih vidova nasilja nad ženama i osiguravanje sveobuhvatnog sistema zaštite za žene žrtve nasilja;
5. Povećanje učešća žena u procesima odlučivanja i ostvarivanje ravnopravnosti polova.

Problem koji postoji u BD BiH je taj što Zakoni Brčko distrikta BiH koji regulišu oblasti:

- obrazovanja,
- zdravstvene zaštite,
- socijalne zaštite,

nisu usklađeni, prvenstveno, sa Zakonom o ravnopravnosti polova u BiH, jer isti ne sadrže odredbe koje upućuju na ravnopravnost polova, ravnopravan tretman muškog i ženskog pola, jednake mogućnosti svih osoba bez obzira na pol i druga pitanja regulisana navedenim zakonom. Važno je istaći da Brčko distrikt BiH ima donešen Zakon zaštititi od nasailja u porodici od 2017.godine i donešene njegove podzakonske akte od 2017.godini.

U političkom životu Brčko distrikta BiH primjetan je mali broj žena koje se aktivno bave politikom, iako ih kao članica različitih političkih opcija ima evidentirano na stranačkim listama. Naime, Izborni zakon BiH koji je definisao da se na izbornim listama i na lokalnim i na opštim izborima mora naći minimalno 40% žena, obavezao je političke stranke na angažman žena. Međutim, to ne znači da su žene time postale politički angažovanije. Razlog ovome možemo tražiti u nezainteresovanosti žena za bavljenje politikom, a i u političkim strankama koje su napravile malo toga za uključivanje žena u politiku. Nezainteresovanost žena za bavljenje politikom možemo shvatiti kao:

- prezauzetostu privatnom životu (briga za djecu, briga za starije osobe, vođenjedomaćinstva);
- nedostatak interesa za politiku zbog čestih konfrontacija političkih mišljenja, stranačke discipline, te politike koja se ne bavi svakodnevnom temama koje su značajne ženama kao i muškarcima;
- problem indirektna diskriminacije na osnovu pola od strane članova političkih stranaka, medija, glasača i dr.

Pitanja od značaja za svakodnevni život u Brčko distriktu BiH podjednako su značajna i za muškarce i žene, te je važno da se one ravnopravno uključe i daju svoj doprinos pri kreiranju i usvajanju kao i provođenju razvojnih politika i programa.

Žene na selu imaju važnu ulogu u ekonomskom opstanku svoje porodice i zajednice. Međutim, one dobijaju malo ili gotovo nimalo priznanja za svoje napore, i često im je uskraćen pristup rezultatima njihovog rada ili koristima razvojnog procesa. Žene na selu nemaju ravnopravan položaj s muškarcima. Iako formalno imaju ista prava, ne uživaju ih u istoj mjeri kao muškarci. To je prevashodno posljedica tradicije i patrijarhalnih odnosa u seoskim domaćinstvima koji žene stavljaju u podređen položaj (što se najočiglednije odražava kod donošenja odluka u domaćinstvu, upravljanja kućnim budžetom, bavljenja društvenim aktivnostima) bez obzira na njihov doprinos poljoprivrednoj proizvodnji i porodičnom životu. žene na selu trpe ekonomsku zavisnost i određenu vrstu socijalne isključenosti.

U Brčko distriktu BiHod ukupno 2.883 registrovana poljoprivredna gazdinstvau manje od 20% nosiocipoljoprivrednog gazdinstva su žene. Unapređenje položaja ženana selu ima višestruki značaj iz sljedećih razloga: demografsko oživljavanje sela, ekonomsko osnaživanje sela putem razvoja poljoprivrede i ruralnog razvoja u cjelini, razvoja turizma na selu, unapređenje standarda i uslova života u seoskim sredinama.

Odjeljenje za poljoprivredu,šumarstvo i vodoprivredu Vlade Brčko distrikta BiH u registrima koje vodi, Registru poljoprivrednih gazdinstava i Bazi podataka o podsticaju u poljoprivrednoj proizvodnji nema mogućnost razvrstavanja ulaznih podataka po polu.Postoji mogućnost nadogradnje postojećih registara/baza podataka, te se u skorijoj budućnosti mogu očekivati tačni

podaci o tome koliko je žena registrovanih nosioca poljoprivrednog gazdinstva te ukupan iznos isplaćenog podsticaja razvrstan po polu.

Što se tiče broja žena koje su vlasnice privatnih preduzeća, do tih je podataka nažalost nemoguće doći, jer se ne vodi takva evidencija, iako je vođenje statističkih podataka obavezno shodno Zakonu o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini.

Pozitivan primjer je npr. Program aktivne politike zapošljavanja iz 2013. i 2014. godinu, koje je provodilo Odjeljenje za privredni razvoj, sport i kulturu, da privatni preduzetnici koji planiraju zaposliti osobu ženskog pola su dobivali u startu veći broj bodova, odnosno imali prednost kod zapošljavanja.

To je jednak konkretna mjera aktivne politike zapošljavanja, a koja se odnosi na žene.

Oblast rada, zapošljavanja i pristup resursima je izuzetno složena s aspekta ravnopravnosti spolova. Jednake mogućnosti na tržištu rada i u ekonomskom životu, ekonomska nezavisnost i mogućnost donošenja odluka unutar ekonomskih struktura od vitalnog su značaja za ostvarivanje ravnopravnosti spolova. Zbog toga, u ovoj oblasti treba posvetiti posebnu pažnju pri kreiranju budućih programa mjera, koji će osigurati primjenu domaćih i međunarodnih standarda o jednakom tretmanu i mogućnostima oba pola prilikom zaposlenja i uslova rada, mogućnost napredovanja u karijeri, zaštitu materinstva i očinstva.

Uvođenje principa ravnopravnosti spolova u sve oblasti života i rada predstavlja ispunjenje jednog od osnovnih principa iz područja ljudskih prava i sloboda. Ovaj princip nije samo pitanje socijalne pravednosti, već predstavlja uslov za društveni i ekonomski razvoj zajednice. Pitanje ravnopravnosti spolova treba posmatrati kao međusobno uvažavanje, podršku i saradnju svih žena i muškaraca na dobrobit cijele zajednice, čime se ispunjavanju i sve obaveze preuzete međunarodnim ugovorima, sporazumima, konvencijama i deklaracijama.

U kontekstu davanja preporuka za poboljšanje položaja žena BD BiH, nameću se slijedeći izazovi:

1. Jačanje kapaciteta, operativnosti i održivosti institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova, kao i drugih institucija u procesima uključivanja principa ravnopravnosti spolova na svim nivoima u Brčko distriktu BiH

- 1.1. Organizaciono i stručno jačanje institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova (stručne obuke, publikovanje i distribucija edukativnih i stručnih materijala za unapređenje znanja iz oblasti ravnopravnosti spolova)

- 1.2. Izrada strateškog plana Brčko distrikta BiH za rodnu ravnopravnost

- 1.3. Uspostavljanje Centra za ravnopravnost spolova Brčko distrikta BiH

2. Uspostavljanje sistema za prikupljanje podataka i objavljivanje podataka razvrstanih po polu u Brčko distriktu BiH

- 2.1. Uspostavljanje referata pri Vladi Brčko distrikta BiH i definisanje načina prikupljanja podataka razvrstanih po polu od svih javnih ustanova, institucija, preduzeća

- 2.2. Uspostavljanje sistema objavljivanja statističkih podataka u svim službama

3. Integracija aspekta rodne ravnopravnosti u politike, programe i mjere, kao i usklađivanje akata koji se donose i provode na nivou Brčko distrikta BiH

3.1. Osiguravanje preduslova za ostvarivanje rodne ravnopravnosti:

3.1.1. Iniciranje donošenja Odluke o izdvajanju budžetskih sredstava za sprovođenje Akcionog plana Brčko distrikta BiH

3.1.2. Analiza lokalnih politika, programa i mjera iz perspektive uticaja na ostvarivanje rodne ravnopravnosti prema oblastima koje su definisane Akcionim planom Brčko distrikta BiH

4. Jačanje kapaciteta lokalnih institucija podizanjem svijesti i znanja o rodnoj ravnopravnosti u političkom i javnom životu

4.1. Iniciranje i/ili učešće u kreiranju i provođenju programa za osnaživanje predstavnika institucija za provođenje politike jednakih mogućnosti, rodno budžetiranja i korištenja nediskriminatorne terminologije

5. Uspostaviti mehanizme za programsko i gender odgovorno budžetiranje s mjerama unapređenja postojećih i razvojnovih evidencija

5.1. Ući u reformske procese koji doprinose unapređenju poštivanja prava građana i građanki i ostvarivanju njihovih potreba jačanjem transparentnosti, odgovornosti i finansijske discipline u raspodjeli i utrošku javnih finansijskih sredstava

6. Zaštita i unapređenje zdravlja žena

6.1. Edukacija žena, naročito u seoskim domaćinstvima o mjerama zdravstvene zaštite (prevencija i suzbijanje zaraznih bolesti, osiguranje zaštite higijensko-epidemiološkog minimuma usvim uslovima življenja)

6.2. Podizanje svijesti o potrebi skrininga za ranootkrivanje karcinoma grlića materice

6.3. Organizovati kampanju povodom Međunarodnog dana zdravlja–7. aprila, s ciljem upoznavanja s pravima pacijenata, posebno informisanje o primarnoj zdravstvenoj zaštiti na selu

7. Unapređenje reproduktivnog zdravlja mladih (djevojaka i mladića)

7.1. Razvoj programa za unapređenje reproduktivnog zdravlja mladih na principima rodne ravnopravnosti

8. Promovisanje i implementacija programa prevencije ženskog i muškog zdravlja

8.1. Iniciranje donošenja programa mjera za rano otkrivanje i prevenciju oboljevanja od spolno prenosivih bolesti, raka dojke, raka debelog crijeva, raka grlića materice i raka testisa

9. Ravnopravni pristup žena i muškaraca ekonomskim resursima i stvaranje jednakih mogućnosti za njihovo korištenje

9.1. Donošenje/provođenje programa za zapošljavanje

9.2. Formiranje baze podataka o preduzetništvu (žene nosioci) s ciljem podsticanja preduzetništva kod djevojaka, mladih žena, samohranih majki, žena sa seoskog područja, žena sa invaliditetom

9.3. Redovno prikupljanje, analiza i objavljivanje podataka razvrstanih po polu o učešću žena i muškaraca na tržištu rada

9.4. Provođenje promotivnih aktivnosti informacionih kampanja za podizanje svijesti javnosti o pravu žena i muškaraca na jednak pristup zapošljavanju, tržištu rada i ekonomskim resursima

10. Ekonomsko osnaživanje žena

10.2. Uključivanje žena u razvoj preduzetništva

10.3. Formiranje mreže udruženja žena koja se u programu svoga rada bave poboljšanjem položaja žena u ruralnim područjima

10.4. Uključivanje žena u smislu domaće ručne izrade radova koji bi poslužili kao vid suvenirskog blaga u svrhu etno-turističke promocije, prije svega ruralnih područja Brčko distrikta BiH

10.5. Edukacije u vezi s pokretanjem agrobiznisa (razvoj plasteničke proizvodnje, znanje i vještine za povrtlarsku proizvodnju, proizvodnju voća, branje ljekovitog bilja)

9 Politike socijalnog uključivanja

Politike socijalnog uključivanja uveliko zavise od faktora koji određuju aktuelno stanje ekonomskog i socijalnog razvoja zajednice. Okolnosti u kojima Brčko distrikt BiH kreira i ostvaruje svoj razvoj, a koji direktno utiče na politike socijalnog uključivanja su rezultat dinamičnih promjena na polju ekonomskog razvoja, demografskih promjena, upravljanja socijalnim problemima (rizicima) i evropskih integracija.

Određivanje prioriteta socijalnog uključivanja je uslovljeno položajem kojeg socijalno osjetljive i marginalizovane grupe stanovništva imaju u različitim oblastima života, a koji je rezultat uzajamnog djelovanja postojećih sistemskih rješenja i prakse u primjeni istih. Prateći probleme socijalne isključenosti marginalizovanih grupa moguće je definisati kroz pet ključnih prioriteta/ciljeva/mjera socijalnog uključivanja, a samim tim i socijalnog razvoja u Brčko distriktu BiH, na način kako slijedi prikazano kroz Akcioni plan, koji je sastavni dio ove Strategije. Istim se navode aktivnosti koje se u sklopu zadate mjere trebaju sprovesti, nosioce aktivnosti i naznakom u budžetskim sredstvima-u koju svrhu bi trebala biti obezbjeđena, kako bi se mogla ispratiti realizacija ciljeva socijalnog uključivanja, za MJERE POLITIKA SOCIJALNE ZAŠTITE, MJERE POLITIKA DJEČIJE ZAŠTITE, MJERE POLITIKA INVALIDSKE ZAŠTITE, MJERE POLITIKA ZA MLADE i MJERE POLITIKA RODNE RAVNOPRAVNOSTI.

10 PRILOG: AKCIONI PLAN PET KLJUČNIH PRIORITETA/CILJEVA/MJERA SOCIJALNOG UKLJUČIVANJA

MJERE POLITIKA SOCIJALNE ZAŠTITE	AKTIVNOST	NOSIOC AKTIVNOSTI	BUDŽETSKA SREDSTVA
Unaprijediti politike socijalne, porodične i dječije zaštite	Organizacionu jedinicu Odjeljenja za zdravstvo i ostale usluge, Pododjeljenja za socijalnu zaštitu, izdvojiti iz organa uprave i Skupština BD BiH da osnuje: ustanovu socijalne zaštite sa datim javnim ovlaštenjima – Centra za socijalni rad. (Zakon o socijalnoj zaštiti BD BiH pravno reguliše gore navedeno, do sada ne postoji spremnost politika BD za realizaciju osnivanja ustanove socijalne zaštite sa datim javnim ovlaštenjima – Centra za socijalni rad)	Vlada Brčko distrikta BiH -donošenje Pravilnika o opštim, tehničkim i stručnim uslovima za osnivanje i rad ustanove socijalne zaštite Centra za socijalni rad -Odluka o proglašenju prekobrojnosti zaposlenika Pododjeljenja za socijalnu zaštitu -prevođenje zaposlenika PZSZ u zaposlenike CZSR -poziciju šefa Pododjeljenja za socijalnu zaštitu ostaviti i ne proglašavati prekobrojnomo, izmjeniti opis poslova i radnih zadataka, uz mogućnost vršenja nadzora nad radom ustanove socijalne zaštite CZSR Brčko distrikta BiH i ustanova socijalne zaštite; Skupština Brčko distrikta BiH - Donošenje akta o osnivanju CZSR - Postavljenje mandataru, VD Direktora - Donošenje organizacionog plana CZSR - Donošenje Normativa i standarda za obavljanje poslova CZSR u vršenju javnih ovlaštenja	Naknada za rad članova Upravnog i Nadzornog odbora CZSR Sredstva za realizaciju registracije CZSR
Sprovedba reformskih procesa u	Uvođenje “novog” prava u system	Odjeljenje za zdravstvo i ostale	U izračunu sredstava:

oblasti socijalne zaštite	socijalne zaštite: pravo na materijalno obezbjeđenje	usluge Vlada Brčko distrikta BiH Skupština Brčko distrikta BiH	-koristiti podatke prosječne neto plate u BD BiH -koristiti podatke ukupnog broja stanovnika u BD, -koristiti podatke broja penzionera -koristiti podatke korisnika prava iz sistema socijalne zaštite -koristiti podatke korisnika prava iz sistema dječije zaštite -koristiti podatke o zemljoradničkim domaćinstvima -koristiti podatke vezane za nekretnine i plaćanje poreza na iste - koristiti podatke o zaposlenim licima -koristiti podatke o registraciji privatnim preduzećima, samostalnim radnjama, privatnoj djelatnosti(obaveznih za plaćanje poreza ili paušala) - koristiti uporedne podatke prijave u FZO(pravo na zdravstvene osiguranje)
Osposobljavanje strukture i sistema socijalne zaštite kao odgovor na prirode i druge katastrofe	-Uticati na inicijative usmjerene na postizanje socijalne i ekonomske jednakosti (inicijativu maksimalne socijalne zaštite, optimalni uslovi i standardi rada, inicijativu Svjetske zdravstvene organizacije o društvenim odrednicama zdravlja i obrazovanje za sve) -Jačati kapacitete zajednice kako bi proširili socijalni i ekonomski razvoj -Univerzalna primjena međunarodnih konvencija i drugih instrumenata socijalnih, ekonomskih, kulturnih i političkih prava svih naroda,	U saradnji sa UNICEF-om Vlada Brčko distrikta BiH	

	uključujući, između ostalog; prava djece, starijih ljudi, žena, osoba s invaliditetom -Razvijati aktivnosti i programe koji integrišu ljudsku dimenziju		
Sprovedba reformskih procesa u oblasti socijalne, porodične i dječije zaštite	Omogućenost pružanja vaninstitucionalnih usluga(deinstitualizacija);	Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge Vlada Brčko distrikta BiH Skupština Brčko distrikta BiH	Sredstva namjenjena za usluge smještaja u ustanovu, usmjeriti na usluge smještaja u drugu porodicu
Sprovedba reformskih procesa u oblasti socijalne, porodične i dječije zaštite	Usklađivanje sa sistemom i tekovinama EU	Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge Vlada Brčko distrikta BiH Skupština Brčko distrikta BiH	-
Osnivanje ustanova socijalne zaštite u mješovitoj svojini	- Vlada Brčko distrikta BiH bi mogla donijeti zaključak o davanju saglasnosti, da gradonačelnik BD BiH bude potpisnik ugovora sa NVO od posebnog značaja, za podjednako učešće u Projetu/ima rada npr. Dnevnog centra za djecu, Dnevnog centra za odrasle, Savjetovalište za brak i porodicu, Savjetovalište za mlade i dr.(po principu osnivanja ustanova socijalne zaštite u mješovitoj svojini iz Sistema socijalne zaštite);	Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge Vlada Brčko distrikta BiH	Uvesti grant učešće 50% u rad Udruženja, pružaoca usluga za lica iz sistema socijalne zaštite(čime usluga koju provodi Udruženje neće biti plaćena, obzirom na već navedeno učešće od 50% za rad Udruženja)
Razvoj socijalnog preduzetništva kroz intersektorsku saradnju svih oblasti društvenog života, institucijama tržišta rada i NVO na način uključivanja socijalno isključenih kategorija u aktivno tržište rada	Donijeti Zakon o socijalnom preduzetništvu	Odjeljenje za privredni razvoj, sport i kulturu Vlada Brčko distrikta BiH Skupština Brčko distrikta BiH	-
MJERE POLITIKA DJEČIJE ZAŠTITE	AKTIVNOST	NOSIOC AKTIVNOSTI	BUDŽETSKA SREDSTVA

Pružanje usluga prema potrebama u vaninstitucionalnim oblicima	Veza sa mjerom Socijalne zaštite tačka 3.	Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge Vlada Brčko distrikta BiH Skupština Brčko distrikta BiH	Sredstva namijenjena za usluge smještaja u ustanovu, usmjeriti na usluge smještaja u drugu porodicu
Preduzimanje aktivnosti u pravcu prevencije socijalne isključenosti	Uvesti sistema i kriterija bolje ciljanosti korisnika, revizije i monitoringa, te uskladiti navedeno sa sistemom i tekovinama EU	Vlada Brčko distrikta BiH Skupština Brčko distrikta BiH	Vezano za mjere politika socijalne zaštite: 1. -poziciji šefa Pododjeljenja za socijalnu zaštitu, koja se ne bi proglašavala prekobrojnomo u slučaju da se ide na osnivanje CZSR, izmjeniti opis poslova i radnih zadataka, u kontekstu: - predlaganja politika socijalne usključenosti, monitoringa sprovedbe mjera Strategije socijalnog uključivanja BD i izvještavanja Vlade BD o provedbi istih
Donijeti/usvojiti Zakon o izmjenama i dopunama Zakonu o dječijoj zaštiti BD BiH	Svako dijete u porodici (uzrasta od 0 do 18 godina), bez obzira na imovinski census porodice, da bude uvedeno u pravo na dječiji dodatak (kao i djeca uzrasta do 26.godine, pod uslovom da se isto redovno školuje).	Skupština Brčko distrikta BiH	17.352.000,00
Donijeti/usvojiti podzakonski akt na Zakon o radu Brčko distrikta BiH: Pravilnik o kriterijima i načinu ostvarivanja prava na rad s polovinom radnog vremena ili prava roditelja djeteta s psihofizičkim smetnjama)	Propisati način i postupak za ostvarivanje prava zaposlenog roditelja na rad sa jednom polovinom punog radnog vremena, radi pojačane njege djeteta, dok dijete ne navrší tri godine života i djeteta s psihofizičkim smetnjama u razvoju, rad ovlaštenog doktora medicine i ovlaštene zdravstvene ustanove, koja odlučuje o trajanju, odnosno početku i	Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge Vlada Brčko distrikta BiH	350.000,00

	prestanku korištenja prava na pojačanu njegu djeteta, isplati naknade plate za drugu polovinu radnog i pravu poslodavca na refundaciju isplaćene naknade neto plate		
MJERE POLITIKA INVALIDSKE ZAŠTITE	AKTIVNOST	NOSIOC AKTIVNOSTI	BUDŽETSKA SREDSTVA
Unapređenje zakonodavnog okvira i osiguranje pravne podrške i zaštite prava lica s invaliditetom	Izmjene i dopune statuta BD BiH, na način povjerene nadležnosti invalidske zaštite U zakonodavnim okvirima BD BiH, reformski djelovati na veći značaj za rad i postupanje po zahtjevima invalidnih lica Donijeti Zakon o zaštiti invalidnih lica (invalidnih lica rođenih i stečenih)	Vlada Brčko distrikta BiH Skupština Brčko distrikta BiH	-
Uklanjanje arhitektonske i informacijsko-komunikacijskih barijera	Potpuno uključivanje u društvenu zajednicu lica s invaliditetom	Odjeljenje za prostorno planiranje i imovinsko-pravne poslove Vlada Brčko distrikta BiH Skupština Brčko distrikta BiH	Odjeljenje za prostorno planiranje i imovinsko-pravne poslove -pripremiti budžetsku implikaciju-
Uključiti lica s invaliditetom u sve oblasti života ravnopravno sa drugima	Multisektorsko djelovanje u oblasti obrazovanja, kulturnog, sportskog, javnog i političkog djelovanja	Odjeljenje za obrazovanje Odjeljenje za privredni razvoj, sport i kulturu Vlada Brčko distrikta BiH Skupština Brčko distrikta BiH	Odjeljenje za obrazovanje Odjeljenje za privredni razvoj, sport i kulturu -pripremiti budžetsku implikaciju-
Unaprijediti programe prevencije invaliditeta i programe rane detekcije i intervencije u ranom rastu i razvoju		JZU ZC Brčko Dom zdravlja Brčko-CZMZ	JZU ZC Brčko Dom zdravlja Brčko-CZMZ -pripremiti budžetsku implikaciju-
Unaprijeti kvalitetu i dostupnost usluga, te uspostaviti nove usluge u skladu sa potrebama lica s invaliditetom	Reformski procesi u politikama socijalne zaštite, do donošenja Zakona o zaštiti invalidnih lica Uvođenjem u system socijalne zaštite: pravo na ličnu invalidninu	Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge Vlada Brčko distrikta BiH	Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge -pripremiti budžetsku implikaciju-
Pojačati segment zapošljavanja i samozapošljavanja lica s	Reformski procesi u politikama zapošljavanja	Skupština Brčko distrikta BiH -izmjena i dopuna statuta-	

invaliditetom		Nadležnost za invalidskom zaštitom Nadležnost za rad i radne odnose	-
Spriječiti svaki oblik iskorištavanja, zlostavljanja i nasilja nad licima s invaliditetom	Multisektorsko djelovanje potpisnika Protokola o postupanju sa žrtvama nasilja u porodici	Subjekti zaštite iz Zakona o zaštiti od nasilja u porodici	-
Podizati svijest javnosti o problemima pitanja invalidnosti s ciljem uklanjanja predrasuda, kulturoloških i psiholoških barijera	Medijske kampanje	Vlada Brčko distrikta BiH -medijska kampanja- Podrška radu medija	-pripremiti budžetsku implikaciju-
Jačati kapacitete organizacija lica s invaliditetom i garantovati njihovo učešće u svim društvenim procesima	Uspostavljanje koordinacijskog tijela udruženja osoba sa invaliditetom	Odjeljenje za stručne i administrativne poslove -Pododjeljenje za podršku MZ i NVO Vlada Brčko distrikta BiH Skupština Brčko distrikta BiH	-
MJERE POLITIKA ZA MLADE	AKTIVNOST	NOSIOC AKTIVNOSTI	BUDŽETSKA SREDSTVA
Razviti politike preduzetništva za mlade, mlade i samozapošljavanje, stambenu politiku mladih, obrazovanje i stručno usavršavanje mladih	Reformski procesi u oblasti politika za mlade (Zakona o mladima BD BiH, kojim se uređuju prava i obaveze mladih, omladinsko organizovanje, briga za mlade, institucionalno učešće mladih u donošenju odluka i druga pitanja od interesa za život, položaj i djelovanje mladih u BD BiH)	Odjeljenje za stručne i administrativne poslove Vlada Brčko distrikta BiH Skupština Brčko distrikta BiH	Odjeljenje za stručne i administrativne poslove -pripremiti budžetsku implikaciju-
MJERE POLITIKA RODNE RAVNOPRAVNOSTI	AKTIVNOST	NOSIOC AKTIVNOSTI	BUDŽETSKA SREDSTVA
Jačanje kapaciteta, operativnosti i održivosti institucionalnih mehanizama za ravnopravnost polova, kao i drugih institucija u procesima uključivanja principa ravnopravnosti polova na svim nivoima u Brčko distriktu BiH	Organizaciono i stručno jačanje institucionalnih mehanizama za ravnopravnost polova (stručne obuke, publikovanje i distribucija edukativnih i stručnih materijala za unapređenje znanja iz oblasti ravnopravnostipolova) Izrada strateškog plana Brčko distrikta BiH za rodnu ravnopravnost Uspostavljanje Centra za ravnopravnost polova Brčko distrikta	Vlada Brčko distrikta BiH Skupština Brčko distrikta BiH	-pripremiti budžetsku implikaciju-

	BiH		
Uspostavljanje sistema za prikupljanje podataka i objavljivanje podataka razvrstanih po polu u Brčko distriktu BiH	<u>Uspostavljanje referata pri Vladi Brčko distrikta BiH i definisanje načina prikupljanja podataka razvrstanih po polu od svih javnih ustanova, institucija, preduzeća</u> <u>Uspostavljanje sistema objavljivanja statističkih podataka u svim službama</u>	Kancelarija gradonačelnika Zapošljavanje još 1(jednog) Službenika za etiku	33.505,32 (za XII mj.)
Integracija aspekta rodne ravnopravnosti u politike, programe i mjere, kao i usklađivanje akata koji se donose i provode na nivou Brčko distrikta BiH	Iniciranje donošenja Odluke o izdvajanju budžetskih sredstava za sprovođenje Akcionog plana Brčko distrikta BiH Analiza lokalnih politika, programa i mjera iz perspektive uticaja na ostvarivanje rodne ravnopravnosti prema oblastima koje su definisane Akcionim planom Brčko distrikta BiH	Vlada Brčko distrikta BiH Skupština Brčko distrikta BiH	-pripremiti budžetsku implikaciju-
Jačanje kapaciteta lokalnih institucija podizanjem svijesti i znanja o rodnoj ravnopravnosti u političkom i javnom životu	Iniciranje i/ili učešće u kreiranju i provođenju programa za osnaživanje predstavnika institucija za provođenje politike jednakih mogućnosti,rodnog budžetiranja i korištenja nediskriminatorne terminologije	Vlada Brčko distrikta BiH Skupština Brčko distrikta BiH	-
Uspostaviti mehanizme za programsko i gender odgovorno budžetiranje s mjerama unapređenja postojećih i razvojnovih evidencija	Reformskih procesi koji doprinose unapređenju poštivanja prava građana i građanki i ostvarivanju njihovih potreba jačanjem transparentnosti, odgovornosti i finansijske discipline u raspodjeli i utrošku javnih finansijskih sredstava	Vlada Brčko distrikta BiH Skupština Brčko distrikta BiH	-
Zaštita i unapređenje zdravlja žena	Edukacija žena, naročito u seoskim domaćinstvima, o mjerama zdravstvene zaštite(prevencija i suzbijanje zaraznih bolesti, osiguranje zaštita higijensko-epidemiološkog minimuma usvim uslovima življenja) Podizanje svijesti o potrebi skrininga	Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge JZU ZC Brčko distrikta BiH Fond zdravstvenog osiguranja -medijska kampanja-	Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge JZU ZC Brčko distrikta BiH Fond zdravstvenog osiguranja -pripremiti budžetsku implikaciju-

	za ranootkrivanje karcinoma grlića materice Organizovati kampanju povodom Međunarodnog dana zdravlja–7. aprila, s ciljem upoznavanja s pravima pacijenata, posebno informisanje o primarnoj zdravstvenoj zaštiti na selu		
Unapređenje reproduktivnog zdravlja mladih (djevojaka i mladića)	Razvoj programa za unapređenje reproduktivnog zdravlja mladih na principima rodne ravnopravnosti	Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge JZU ZC Brčko distrikta BiH	-
Promovisanje i implementacija programa prevencije ženskog i muškog zdravlja	Iniciranje donošenja programa mjera za rano otkrivanje i prevenciju oboljevanja od spolno prenosivih bolesti, raka dojke, raka debelog crijeva, raka grlića materice i raka testisa	Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge JZU ZC Brčko distrikta BiH Fond zdravstvenog osiguranja -medijska kampanja-	Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge JZU ZC Brčko distrikta BiH Fond zdravstvenog osiguranja -pripremiti budžetsku implikaciju-
Ravnopravni pristup žena i muškaraca ekonomskim resursima i stvaranje jednakih mogućnosti za njihovo korištenje	Donošenje/provođenje programa za zapošljavanje Formiranje baze podataka o preduzetništvu(žene nosioci)s ciljem podsticanja preduzetništva kod djevojaka, mladih žena, samohranih majki,žena sa seoskog područja, žena sa invaliditetom 9.3.Redovno prikupljanje, analiza i objavljivanjepodataka razvrstanih po polu o učešću žena I muškaraca na tržištu rada Provođenje promotivnih aktivnosti informacionih kampanja za podizanje svijesti javnosti o pravu žena i muškaraca na jednak pristup zapošljavanju,tržištu rada i ekonomskim resursima	Odjeljenje za privredni razvoj, sport i kulturu Zavod za zapošljavanje Brčko distrikta BiH Odjeljenje za privredni razvoj, sport i kulturu	Odjeljenje za privredni razvoj, sport i kulturu Zavod za zapošljavanje Brčko distrikta BiH -pripremiti budžetsku implikaciju-
Ekonomsko osnaživanje žena	Uključivanje žena u razvoj	Zavod za zapošljavanje Brčko	Odjeljenje za privredni razvoj, sport i

	preduzetništva Formiranje mreže udruženja žena koja se u programu svoga rada bave poboljšanjem položaja žena u ruralnim područjima Uključivanje žena u smislu domaće, ručne izrade radova koji bi poslužili kao vid suvenirskog blaga u svrhu etno-turističke promocije, prije svega ruralnih područja Brčko distrikta BiH Edukacije u vezi s pokretanjem agrobiznisa (razvoj plasteničke proizvodnje, znanje i vještine za povrtlarsku proizvodnju, proizvodnju voća, branje ljekovitog bilja)	distrikta BiH Odjeljenje za privredni razvoj, sport i kulturu	kulturu Zavod za zapošljavanje Brčko distrikta BiH -pripremiti budžetsku implikaciju-
--	---	---	--

11 Aneks- statistički pokazatelji

1. MAKROEKONOMSKI INDIKATORI

Tabela 1.1 BRUTO DOMAĆI PROIZVOD ZA BiH i BD, tekuće cijene

	2013	2014	2015	2016	2017	2018 ¹⁾	2019 ¹⁾
BDP za BiH, mil KM	26779	27359	28589	29904	31376	33444	
BDP za Brčko distrikt, mil KM	608	670	730	768	791	813	898

1) Prvi rezultati

2) Izvor: Agencija za statistiku BiH: Bruto domaći proizvod prema proizvodnom, dohodovom i rashodnom principu, TB 01, 2020.; Statistički podaci Brčko distrikta BiH 2020.

Tabela 1.3 UČEŠĆE BDP BD U BDP BiH (%)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018 ¹⁾	2019 ¹⁾
BDP za BiH	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
BDP za Brčko distrikt	2,27	2,45	2,55	2,57	2,52	2,43	

1) Prvi rezultati

1) Prvi rezultati

2) Izvor: Agencija za statistiku BiH: Bruto domaći proizvod prema proizvodnom, dohodovom i rashodnom principu, TB 01, 2020.; Statistički podaci Brčko distrikta BiH 2020.

Tabela 1.3. BRUTO DOMAĆI PROIZVOD BD, U CIJENAMA PRETHODNE GODINE
GODIŠNJE STOPE REALNOG RASTA, % (PROMJENE U ODNOSU NA PRETHODNU GODINU)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019 ¹⁾
Bruto domaći proizvod, hilj. KM	633747	670	730	768	791	813	898
Bruto domaći proizvod, hilj. EUR	324035	343	373	393	404	416	459
Bruto domaći proizvod, hilj. USD	430067	455	495	436	447	468	542
Stanovništvo, procjena sredinom godine	83410	83309	83236	83254	83243	83234	83159
Bruto domaći proizvod po stanovniku, KM	7407	8047	8774	9228	9507	9770	10793
Bruto domaći proizvod po stanovniku, EUR	3885	4117	4481	4720	4853	4998	5520
Bruto domaći proizvod po stanovniku, USD	5156	5462	5947	5237	5370	5623	6518
Prosječni godišnji kurs valuta ²⁾							
1 EUR=Konvertibilnih maraka	1,956	1,956	1,956	1,956	1,956	1,956	1,956
1 USD=Konvertibilnih maraka	1,474	1,474	1,763	1,768	1,736	1,658	

2) Izvor: Agencija za statistiku BiH, Statistički podaci Brčko distrikta BiH 2020.

1) Prvi rezultati

2) Izvor: Centralna Banka BiH

Tabela 1.4. VANJSKOTRGOVINSKI BILANS BD BiH (000 KM)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Izvoz		188211	220563	287731	324365	243675	267747
Lančani indeksi u izvozu			117,2	130,5	112,7	75,1	109,9
Uvoz		417619	502600	569678	622542	510519	540051
Lančani indeksi u uvozu			120,3	113,3	109,3	82,0	105,8
Trgovinski saldo		-229408	-282037	-281947	-298177	-266844	-272304
Pokrivenost uvoza izvozom, %		45,1	43,9	50,5	52,1	47,7	49,6

Izvor: BHAS: Statistički podaci Brčko distrikta, 2019-2020

Tabela 1.5. Stopa nezaposlenosti u BD BiH

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
35,5	35,4	(30,3)	33,1	(26,9)	(19,8)	(24,1)

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi, 2013-2019.

Tabela 1.6. Stopa zaposlenosti u BD BiH

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
23,7	23,9	27,6	27,2	28,1	31,5	22,9

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi, 2013-2019.

Tabela 1.7. Stopa aktivnosti u BD BiH

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
36,7	37	39,6	40,6	38,5	39,3	30,1

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi, 2013-2019.

2. DEMOGRAFSKI PODACI

Tabela 2.1. Stanovništvo BD BiH po starosnim grupama i polu, Popis 2013

	Muškarci	Žene	Ukupno
Ukupno	41.250	42.266	83.516
0-14	6.824	6.257	13.081
15-64	29.342	28.957	58.299
65+	5.084	7.052	12.136

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Popis stanovništva, domaćinstava i stanova u BiH, 2013.

Tabela 2.2. Živorodeni u BD BiH

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
896	919	932	878	898	861	899

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Demografija u Brčko distriktu BiH, 2013-2017; Demografija u Brčko distriktu BiH 2015-2020

Tabela 2.3. Umrli u BD BiH

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
936	1.000	1.114	990	1.101	1.032	1.132

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Demografija u Brčko distriktu BiH, 2013-2017; Demografija u Brčko distriktu BiH 2015-2020

Tabela 2.4. Prirodni priraštaj u BD BiH

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
-40	-81	-182	-112	-203	-171	-233

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Demografija u Brčko distriktu BiH, 2013-2017; Demografija u Brčko distriktu BiH 2015-2020

Tabela 2.5. Obrazovna struktura stanovništva (15+) u BD BiH, Popis 2013

Ukupno BD BiH	Bez ikakvog obrazovanja	Nepotpuno osnovno obrazovanje	Osnovna škola	Srednja škola	Specijalizacija poslije srednje škole	Viša škola i prvi stepen fakulteta	Visoka škola/fakultet /akademija /univerzitet
70.435	3.516	7.176	18.122	33.941	338	1.842	5.500

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Popis stanovništva, domaćinstava i stanova u BiH, 2013.

Tabela 2.6. Obrazovna struktura stanovništva (15+) u BD BiH po spolu, Popis 2013

Spol	Ukupno	Bez ikakvog obrazovanja	Nepotpuno osnovno obrazovanje	Osnovna škola	Srednja škola	Specijalizacija poslije srednje škole	Viša škola i prvi stepen fakulteta	Visoka škola/fakultet/ akademija/uni verzitet
Ukupno	70.435	3.516	7.176	18.122	33.941	338	1.842	5.500
Muški	34.426	731	2.641	8.205	18.872	266	1.067	2.644
Ženski	36.009	2.785	4.535	9.917	15.069	72	775	2.856

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Popis stanovništva, domaćinstava i stanova u BiH, 2013.

Tabela 2.7. Nepismeno stanovništvo (10+) u FBiH po spolu, Popis 2013

Spol	Ukupno / Total	Nepismeni		Bez odgovora
		Broj	%	
Ukupno	75.039	2.125	2,83	1.171
Muški	36.837	364	0,99	465
Ženski	38.202	1.761	4,61	706

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Popis stanovništva, domaćinstava i stanova u BiH, 2013.

3. PODACI O DJECI

Tabela 3.1. Stanovništvo BD BiH po starosnim grupama, Popis 2013

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ukupno	13.823						
0-4	3.326						
5-9	3.461						
10-14	3.682						
15-17	3.354						

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Popis stanovništva, domaćinstava i stanova u BiH, 2013.

Tabela 3.2. Djeca u predškolskom obrazovanju u BD BiH

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ukupno	473	587	540	560	556	633	693
Primljeni u javne predškoske institucije	-	-	-	-	-	-	-
Primljeni u privatne predškoske institucije	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno primljeni djeca sa posebnim potrebama	-	-	25	12	2	14	8
Djeca sa posebnim potrebama - Primljeni u javne predškoske institucije	-	-	-	-	-	-	-
Djeca sa posebnim potrebama - Primljeni u privatne predškoske institucije	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno nisu primljeni zbog popunjenog kapaciteta	-	-	-	-	-	-	-
Nisu primljeni u javne predškoske institucije zbog popunjenog kapaciteta	-	-	-	-	-	-	-
Nisu primljeni u privatne predškoske institucije zbog popunjenog kapaciteta	-	-	-	-	-	-	-

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Statistika obrazovanja od kraja 2015/2016. do kraja 2019/2020. šk. godine

4. PODACI O MLADIMA

Tabela 4.1. Broj upisanih učenika u srednje škole u BD BiH-Ukupno

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
3873	3575	3326	3013	2863	2802	2.698

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Statistika obrazovanja od kraja 2015/2016. do kraja 2019/2020. šk. godine

Tabela 4.2. Broj upisanih učenika u srednje škole u BD BiH - Učenice

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1956	1769	1642	1467	1411	1296	1.367

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Statistika obrazovanja od kraja 2015/2016. do kraja 2019/2020. šk. godine

Tabela 4.3. Broj upisanih studenata na fakultete u BD BiH - Ukupno

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
2768	2108	1852	1623	1239	1117	1.036

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Statistika obrazovanja od kraja 2015/2016. do kraja 2019/2020. šk. godine

Tabela 4.4. Broj upisanih studenata na fakultete u BD BiH - Žene

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1239	954	865	767	583	531	475

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Statistika obrazovanja od kraja 2015/2016. do kraja 2019/2020. šk. godine

Tabela 4.5. Radna snaga u BD BiH (000) 15 - 24 godine

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
(2)	(2)	((2))	(2)	(3)	(2)	

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 4.6. Zaposleni u BD BiH (000) 15 - 24 godine

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
((1))	((0,4))	((1))	((1))	((1))	(2)	

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 4.7. Nezaposleni u BD BiH (000) 15 - 24 godine

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
((1))	((1))	((1))	((1))	(1)	•	

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 4.8. Neaktivni u BD BiH (000) 15 - 24 godine

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
(6)	(6)	(5)	(4)	(6)	(5)	

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 4.9. Stopa nezaposlenosti u BD BiH 15 - 24 godine

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
69,3	71,3	((6,5))	((6,7))	57,7	((30,7))	((48,7))

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 4.10. Radna snaga u BD BiH (000) 15 - 24 godine Muški

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
(1)	((1))	(1)	((1))	(2)	((2))	

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 4.11. Zaposleni u BD BiH (000) 15 - 24 godine Muški

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
((0,4))	•	((0,4))	((0,4))	((1))	(1)	

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 4.12. Nezaposleni u BD BiH (000) 15 - 24 godine - Muški

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
((1))	((1))	((1))	((1))	((1))	•	

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 4.13. Neaktivni u BD BiH (000) 15 - 24 godine - Muški

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
(3)	(3)	(3)	((2))	((3))	(2)	

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 4.14. Stopa nezaposlenosti u BD BiH 15 - 24 godine Muški

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
((6,3))	72,1	((6,8))	((6,4))	((52,8))	((30,1))	((50,1))

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 4.15. Radna snaga u BD BiH (000) 15 - 24 godine - Ženski

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
((0,5))	((0,5))	((1))	((1))	((1))	((1))	

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 4.16. Zaposleni u BD BiH (000) 15 - 24 godine - Ženski

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
•	•	•	•	•	((0,5))	

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 4.17. Nezaposleni u BD BiH (000) 15 - 24 godine Ženski

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
•	((0,3))	•	•	•	•	

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 4.18. Neaktivni u BD BiH (000) 15 - 24 godine - Ženski

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
(3)	(3)	(2)	(2)	(3)	(3)	

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 4.19. Stopa nezaposlenosti u BD BiH 15 - 24 godine - Ženski

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
(77,3)	(69,6)	(75,6)	((58,8))	(69,7)	•	((46,0))

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 4.20. Obrazovna struktura mladih u BD BiH prema Popisu 2013

Starost	Spol	Ukupno	Bez ikakvog obrazovanja	Nepotpuno osnovno obrazovanje	Osnovna škola	Srednja škola	Specijalizacija poslije srednje škole	Viša škola i prvi stepen fakulteta	Visoka škola /fakultet /akademija /univerzitet
15-19	Ukupno	5323	110	57	3621	1523	-	12	-
15-19	Muški	2719	60	30	1825	800	-	4	-
15-19	Ženski	2604	50	27	1796	723	-	8	-
20-24	Ukupno	4936	58	45	336	3936	20	56	485
20-24	Muški	2528	28	23	169	2087	14	22	185
20-24	Ženski	2408	30	22	167	1849	6	34	300
25-29	Ukupno	5729	46	77	415	3808	37	109	1237
25-29	Muški	2908	27	41	206	2062	19	49	504
25-29	Ženski	2821	19	36	209	1746	18	60	733

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Popis stanovništva, domaćinstava i stanova u BiH, 2013.

5. SIROMAŠTVO

Slika: Siromaštvo u BiH prema različitim linijama siromaštva 2004-2011¹⁵

3. Siromaštvo u BiH

Tabela: Linije siromaštva i odgovarajuće stope siromaštva*

	2004 HBS			2007 HBS			2011 HBS		
	BiH	FBiH	RS	BiH	FBiH	RS	BiH	FBiH	RS
Zvanična relativna linija siromaštva za BiH: (regionalno neusklađeno)	KM 311 po ekvivalentu odrasle osobe mjesečno, cijene 2004			KM 386 po ekvivalentu odrasle osobe mjesečno, cijene 2007			KM 416 po ekvivalentu odrasle osobe mjesečno, cijene 2011		
Stopa siromaštva:	18,3	18,8	17,8	18,2	17,0	20,1	17,9	17,1	19,5
Izvor: Anketa o potrošnji domaćinstva 2007 -Konačni rezultati, BHAS, FZS, RZRS; Priopćenje/Saopštenje Anketa o potrošnji domaćinstva 2011 -Konačni rezultati, BHAS, FZS, RZRS;									
Linija relativnog siromaštva za FBiH: 443,60 KM po ekvivalentu odrasle osobe u cijenama iz 2011 (regionalno neusklađeno)									
Stopa siromaštva:	18,9								
Izvor: Izračun autora									
Zvanična relativna linija siromaštva za RS: (regionalno neusklađeno)				KM 350 po ekvivalentu odrasle osobe mjesečno, cijene 2007			KM 381 po ekvivalentu odrasle osobe mjesečno, cijene 2011		
Stopa siromaštva:				15,6			14,4		
Izvor: Anketa o potrošnji domaćinstva u RS u 2007 -Konačni rezultati, RZRS; Saopštenje Anketa o potrošnji domaćinstva u RS 2011 -Konačni rezultati, RZRS;									
Apsolutna linija siromaštva za BiH: 205 KM po glavi stanovnika u cijenama iz 2007 (regionalno neusklađeno)									
Stopa siromaštva:	17,7	18,6	16,5	14,0	13,3	15,0	15,0	15,1	14,9
Izvor: Zaštita siromašnih u vrijeme globalne krize, Ažurirani izvještaj za BiH 2009, SB,DEP BiH; Izračun autora za 2011 na agregatu potrošnje PAPD 2011, BHAS, FZS, RZS.									
Apsolutna linija siromaštva za BiH: 238 KM po glavi stanovnika u cijenama iz 2007 (regionalno usklađeno, troškovi na zdravstvo nisu uključeni)									
Stopa siromaštva:				18,6	17,4	20,2	23,4	22,7	25,3
Izvor: Anketa o potrošnji domaćinstva 2007 -Siromaštvo i uslovi života, BHAS, FZS, RZRS; Izračun autora za 2011 na agregatu potrošnje PAPD 2011, BHAS, FZS, RZS po cijenama iz 2007.									
Apsolutna linija siromaštva za FBiH: 238 KM po glavi stanovnika u cijenama iz 2007 godine (regionalo usklađeno, troškovi na zdravstvo nisu uključeni)									
Stopa siromaštva:				17,4			22,7		
Izvor: Anketa o potrošnji domaćinstva 2007 -Siromaštvo i uslovi života, BHAS, FZS, RZRS; Izračun autora za 2011 na agregatu potrošnje PAPD 2011, BHAS, FZS, RZS po cijenama iz 2007.									
Zvanična apsolutna linija siromaštva za RS 2007: 201 KM po glavi stanovnika u cijenama iz 2007 godine (regionalno usklađeno, troškovi na zdravstvo nisu uključeni)									
Stopa siromaštva:				16,8			15,8		
Izvor: Anketa o potrošnji domaćinstva u RS u 2007 -Konačni rezultati, RZRS; Saopštenje Anketa o potrošnji domaćinstva u RS 2011 -Konačni rezultati, RZRS; Izračun autora za 2011 na agregatu potrošnje PAPD 2011, RZS po cijenama iz 2007.									

* U 2007 godini RZRS je publikovao posebnu publikaciju "Anketa o potrošnji domaćinstva u RS u 2007 -Konačni rezultati" u kojoj je objavio posebne apsolutnu i relativnu liniju za RS koje se razlikuju od apsolutne i relativne linije siromaštva za BiH. Također u 2011 RZS je u saopštenju "Anketa o potrošnji domaćinstva u RS 2011 -Konačni rezultati, RZRS" objavio posebnu relativnu liniju siromaštva za RS za 2011. Imajući u vidu predhno navedeno autori su izračunali posebnu relativnu liniju siromaštva za FBiH za 2011 kako bi se dva entitetska profila relativnog siromaštva mogla uporediti. Za izradu apsolutnog profila siromaštva za FBiH za 2011 kao osnova korištena je apsolutna linija siromaštva za BiH budući da FZS ne objavljuje posebnu apsolutnu liniju siromaštva za FBiH nego preuzima državnu apsolutnu liniju siromaštva. Autori su takođe ažurirali apsolutnu liniju siromaštva objavljenju u "Zaštita siromašnih u vrijeme globalne krize, Ažurirani izvještaj za BiH 2009", SB,DEP BiH poštivajući metodološki pristup korišten u tom izvještaju.

¹⁵ Izvor IBHI Siromaštvo u BiH 2011 – Trendovi i dostignuća

5.1 Relativno siromaštvo u BD BiH

Tabela 5.1.1 Visina relativne linije siromaštva u BD (KM)

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
		389,26				

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o potrošnji domaćinstava u BiH, 2015.

U 2015. godini, 60,0% medijane mjesečnih izdataka za potrošnju u Bosni i Hercegovini iznosi 389,26 KM.

Ova vrijednost predstavlja relativnu liniju siromaštva (ili standardnu liniju siromaštva) za jednočlano odraslo kućanstvo.

Tabela 5.1.2 Domaćinstva u BD po tipu domaćinstva i statusu relativnog siromaštva 2015

Tip Domaćinstva	Procenat siromašnih domaćinstava
Samačka <65 godina	8,9
Samačka ≥65 godina	16,8
Bračni par bez djece <65 godina	14,8
Bračni par bez djece ≥65 godina	17,2
Bračni par sa 1 djetetom	6,7
Bračni par sa 2 djeteta	16,1
Bračni par sa 3 i više djece	35,6
Samohrani roditelji	16,7
Bračni par sa djecom i drugi srodnici	21,2
Ukupno BD	15,9

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o potrošnji domaćinstava u BiH 2015.

5.2 Apsolutno siromaštvo u BD BiH - vidi prethodni tekst Strategije socijalnog uključivanja BD BiH 2021-2027. (str 18-24)

6. PODACI O OSOBAMA SA INVALIDITETOM

Tabela 6.1. Stanovništvo BD BiH prema statusu invaliditeta i spolu

Spol	Ukupno	Osobe sa invaliditetom	Osobe bez invaliditeta	Nepoznat status
Ukupno	83.516	7.677	74.587	1.252
Muško	41.250	3.436	37.209	605
Žensko	42.266	4.241	37.378	647

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Popis stanovništva, domaćinstava i stanova u BiH, 2013.

Tabela 6.2. Osobe s invaliditetom u BD BiH prema vrsti poteškoće, starosti i spolu

Spol	Starost	Ukupno	Poteškoća sa						Višestruke poteškoće
			Vidom	Sluhom	Hodom ili penjanjem uz stepenice	Pamćenjem ili koncentracijom	Odjevanjem i održavanjem lične higijene	Komunikacijom	
Ukupno	Ukupno	7.677	1.329	554	2.445	232	35	65	3.017
Ukupno	Ispod 15 godina	114	37	6	12	5	7	10	37
Ukupno	15-19	89	27	7	18	4	-	4	29
Ukupno	20-29	156	46	13	35	8	1	2	51
Ukupno	30-49	1.038	177	72	392	63	5	22	307
Ukupno	50-59	1.455	324	81	542	54	6	8	440
Ukupno	60-64	946	188	70	340	22	2	3	321
Ukupno	65 i više	3.879	530	305	1.106	76	14	16	1.832
Muško	Ukupno	3.436	608	331	1.044	118	15	38	1.282
Muško	Ispod 15 godina	69	22	4	4	4	4	7	24
Muško	15-19	49	15	3	11	2	-	2	16
Muško	20-29	91	25	8	21	2	-	2	33
Muško	30-49	662	96	52	267	37	3	12	195
Muško	50-59	750	152	55	273	34	3	6	227
Muško	60-64	432	84	42	139	10	-	1	156
Muško	65 i više	1.383	214	167	329	29	5	8	631
Žensko	Ukupno	4.241	721	223	1.401	114	20	27	1.735
Žensko	Ispod 15 godina	45	15	2	8	1	3	3	13
Žensko	15-19	40	12	4	7	2	-	2	13
Žensko	20-29	65	21	5	14	6	1	-	18
Žensko	30-49	376	81	20	125	26	2	10	112
Žensko	50-59	705	172	26	269	20	3	2	213
Žensko	60-64	514	104	28	201	12	2	2	165
Žensko	65 i više	2.496	316	138	777	47	9	8	1.201

7. PODACI O OSOBAMA TREĆE DOBI

Tabela 7.1. Broj penzionera u BD BiH - decembar

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
10.562	10.928	11.068	11.292	11.447	11.651	11.849

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Statistički podaci Brčko distrikta BiH

Tabela 7.2. Visina prosječne penzije u BD BiH (KM) - decembar

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
313,16	324,79	321,64	325,57	328,87	346,56	361,17

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Statistički podaci Brčko distrikta BiH

Tabela 7.3. Visina relativne linije siromaštva u BiH (KM)

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
		389,26				

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o potrošnji domaćinstava u BiH 2015.

U 2015. godini, 60,0% medijane mjesečnih izdataka za potrošnju u Bosni i Hercegovini iznosi 389,26 KM. Ova vrijednost predstavlja relativnu liniju siromaštva (ili standardnu liniju siromaštva) za jednočlano odraslo kućanstvo.

Tabela 7.4. Pokrivenost relativne linije siromaštva na nivou BiH penzijom u BD BiH

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
80%	83%	83%	84%	84%	89%	93%

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o potrošnji domaćinstava u BiH 2015.; Statistički podaci Brčko distrikta BiH; Izračun autora

8. GENDER

Tabela 8.1. Sudska vlast u BD BiH prema vrsti institucije i spolu

	2015		2016		2017		2018	
	Sudkinice	Sudije	Sudkinice	Sudije	Sudkinice	Sudije	Sudkinice	Sudije
Osnovni sud Brčko distrikta	8	10	8	11	7	11	7	11
Apelacioni sud Brčko distrikta	4	4	4	4	4	4	4	4

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Tabela 8.2. Tužilaštvu BD BiH prema vrsti institucije i spolu

	2015		2016		2017		2018	
	Tužiteljice	Tužitelji	Tužiteljice	Tužitelji	Tužiteljice	Tužitelji	Tužiteljice	Tužitelji
Tužilaštvo Brčko distrikta	5	4	5	4	5	4	5	4

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Tabela 8.3. Radna snaga u BD BiH (000) - Muškarci

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
(12)	12	12	(12)	(13)	(13)	

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 8.4. Nezaposleni u BD BiH (000) - Muškarci

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
(4)	(4)	(3)	(3)	(3)	((2))	

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 8.5. Zaposleni u BD BiH (000) - Muškarci

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
(8)	(8)	(9)	(8)	(10)	(10)	

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 8.6. Stopa aktivnosti u BD BiH - Muškarci

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
48,3	48,1	51,0	48,5	49,2	50,6	43,7

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 8.7. Stopa zaposlenosti u BD BiH - Muškarci

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
32,6	32,1	37,3	34,5	37,1	41,4	33,9

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 8.8. Stopa nezaposlenosti u BD BiH - Muškarci

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
32,5	(33,3)	(26,9)	(28,9)	(24,6)	(18,3)	(22,5)

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 8.9. Radna snaga u BD BiH (000) - Žene

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
(7)	7	7	(8)	(8)	(7)	

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 8.10. Nezaposleni u BD BiH (000) - Žene

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
(3)	(3)	(3)	(3)	((2))	((2))	

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 8.11. Zaposleni u BD BiH (000) - Žene

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
(4)	(4)	(4)	(5)	(5)	(6)	

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 8.12. Stopa aktivnosti u BD BiH - Žene

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
25,3	26,3	28,4	33,0	27,9	28,4	17,8

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 8.13. Stopa zaposlenosti u BD BiH - Žene

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
(14,9)	16,0	18,1	(20,1)	(19,2)	22,0	(12,8)

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 8.14. Stopa nezaposlenosti u BD BiH – Žene

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
(41,0)	39,2	(36,2)	(39,0)	(31,1)	(22,5)	(27,8)

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 8.15. Zaposleni u BD BiH prema najvišoj završenoj školskoj spremi i spolu

	Ukupno						Muški						Ženski					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Ukupno	12	12	(14)	(13)	(15)	(16)	8	(8)	(9)	(8)	(10)	(10)	(4)	(4)	(4)	(5)	(5)	(6)
Osnovna škola i manje	(3)	(2)	(3)	(3)	(3)	((3))	(2)	(2)	(2)	(2)	(3)	((2))	(1))	(0,5)	(1))	((1))	((1))	((1))
Srednja škola i specijalizacija	(7)	(8)	(8)	(8)	(9)	(10)	(5)	(5)	(5)	(5)	(6)	(7)	(2)	(6)	3)	(3)	(3)	(3)
Viša, visoka škola, magisterij, doktorat	(2)	(2)	(3)	(2)	(3)	(3)	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	((1))	(1)	(1)	(1)	(2)
Struktura (%)																		
Ukupno	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Osnovna škola i manje	(24,2)	(18,6)	(22,8)	(25,7)	(22,4)	(20,8)	(26,3)	(22,0)	(25,5)	(26,8)	(24,8)	(21,0)	((19,8))	((12,1))	((17,5))	(23,8)	(18,0)	((20,6))
Srednja škola i specijalizacija	61,3	62,5	58,2	58,5	59,5	62,2	61,0	59,8	59,4	60,0	61,0	67,8	61,9	67,7	55,9	55,9	56,6	52,2
Viša, visoka škola, magisterij, doktorat	(14,5)	(18,9)	(19,0)	(15,9)	(18,1)	(16,9)	(12,8)	(18,2)	(15,2)	(13,2)	(14,2)	(11,3)	(18,2)	(20,3)	(26,6)	(20,3)	(25,5)	(27,1)

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

9. SISTEM SOCIJALNE ZAŠTITE

Tabela 9.1. Maloljetni korisnici socijalne zaštite u BD BiH

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
UKUPNO	1.286	1.315	1.355	1.351	1.521	1.641	
Ugroženi porodičnom situacijom	190	197	218	181	191	214	
Sa smetnjama u psihičkom i fizičkom razvoju	881	891	899	908	1.030	1.187	
Društveno-neprihvatljivog ponašanja	158	170	178	198	234	239	
Psihički bolesna lica	0	0	0	0	1	1	
U stanju različitih socijalno-zaštitnih potreba	57	57	60	64	65	0	
Bez specifične kategorije							

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Socijalna zaštita u Brčko distriktu od 2015- do 2019. godine

Tabela 9.2. Punoljetni korisnici socijalne zaštite u BD BiH

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
UKUPNO	18.516	18.585	23.889	29.021	25.861	25.045	
Korisnici subvencioniranja troškova	985	894	1.143	1.231	1.254	1.193	
Osobe koje nemaju dovoljno prihoda za izdržavanje	4.782	4.832	4.966	4.807	4.548	4.487	
Sa smetnjama u psihičkom i fizičkom razvoju	504	610	660	697	697	744	
Društveno-neprihvatljivog ponašanja	513	569	618	660	693	745	
Psihički bolesna lica	1.005	1.150	1.249	1.303	1.352	1.372	
U stanju različitih socijalno-zaštitnih potreba	10.727	10.530	15.253	20.323	17.317	16.504	
Bez specifične kategorije							

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Socijalna zaštita u Brčko distriktu od 2015- do 2019. godine

Tabela 9.3. Korisnici socijalne zaštite u BD BiH - ukupno

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
UKUPNO	19.802	19.900	25.244	30.372	27.382	26.686	
Korisnici subvencioniranja troškova	985	894	1.143	1.231	1.254	1.193	
Ugroženi porodičnom situacijom	4.839	4.889	5.026	4.871	4.613	4.487	
Sa smetnjama u psihičkom i fizičkom razvoju	504	610	660	697	697	744	
Društveno-neprihvatljivog ponašanja	513	569	618	660	693	745	
Psihički bolesna lica	1.005	1.150	1.249	1.303	1.353	1.373	
U stanju različitih socijalno-zaštitnih potreba	10.784	10.587	15.313	20.387	17.382	16.504	
Bez specifične kategorije							

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Socijalna zaštita u Brčko distriktu od 2015- do 2019. godine

10. OBRAZOVNI SISTEM

Tabela 10.1. Upisani u osnovno obrazovanje u BD BiH

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
6361	6313	6068	6027	5971	5962	5922

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Statistika obrazovanja od kraja 2015/2016. do kraja 2019/2020. šk. godine

Tabela 10.2. Broj upisanih učenika u srednje škole u BD BiH - Ukupno

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
3873	3575	3326	3013	2863	2802	

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Statistika obrazovanja od kraja 2015/2016. do kraja 2019/2020. šk. godine

Tabela 10.3. Broj upisanih učenika u srednje škole u BD BiH - Učenice

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1956	1769	1642	1467	1411	1296	

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Statistika obrazovanja od kraja 2015/2016. do kraja 2019/2020. šk. godine

Tabela 10.4. Broj upisanih studenata na fakultete u BD BiH - Ukupno

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
2768	2108	1852	1623	1239	1117	

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Statistika obrazovanja od kraja 2015/2016. do kraja 2019/2020. šk. godine

Tabela 10.5. Broj upisanih studenata na fakultete u BD BiH - Žene

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1239	954	865	767	583	531	

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Statistika obrazovanja od kraja 2015/2016. do kraja 2019/2020. šk. godine

Tabela 10.6. Djeca u predškolskom obrazovanju u BD BiH

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ukupno	473	587	540	560	556	633	693
Primljeni u javne predškolske institucije	-	-	-	-	-	-	-
Primljeni u privatne predškolske institucije	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno primljeni djeca sa posebnim potrebama	-	-	25	12	2	14	8
Djeca sa posebnim potrebama - Primljeni u javne predškolske institucije	-	-	-	-	-	-	-
Djeca sa posebnim potrebama - Primljeni u privatne predškolske institucije	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno nisu primljeni zbog popunjenog kapaciteta	-	-	-	-	-	-	-
Nisu primljeni u javne predškolske institucije zbog popunjenog kapaciteta	-	-	-	-	-	-	-
Nisu primljeni u privatne predškolske institucije zbog popunjenog kapaciteta	-	-	-	-	-	-	-

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Statistika obrazovanja od kraja 2015/2016. do kraja 2019/2020. šk. godine

10.7. BD BiH- BRUTO DODANA VRIJEDNOST PO DJELATNOSTIMA I BRUTO DOMAĆI PROIZVOD, TEKUĆE CIJENE

11. ZAPOSLENOST

Tabela 11.1. Radna snaga u BD BiH (000)

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
(19)	19	19	(20)	(21)	(20)	

Izvor: BHAS ARS

Tabela 11.2. Nezaposleni u BD BiH (000)

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
(7)	(7)	(6)	(7)	(6)	(4)	

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 11.3. Zaposleni u BD BiH (000)

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
(12)	12	(14)	(13)	(15)	(16)	

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 11.4. Stopa aktivnosti u BD BiH

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
36,7	37	39,6	40,6	38,5	39,3	30,1

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 11.5. Stopa zaposlenosti u BD BiH

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
23,7	23,9	27,6	27,2	28,1	31,5	22,9

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 11.6. Stopa nezaposlenosti u BD BiH

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
35,5	35,4	(30.3)	33,1	(26.9)	(19.8)	(24.1)

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi u BiH, 2013-2019

Tabela 11.7. Registrirana zaposlenost u BD BiH (000) - prosjek na godišnjem nivou

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
239	242	246	253	261	266	272

Izvor: Agencija za rad i zapošljavanje BiH, maj 2020.

Tabela 11.8. Registrirana nezaposlenost u BD BiH (000) - prosjek na godišnjem nivou

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
151	146	139	132	120	106	90

Izvor: Agencija za rad i zapošljavanje BiH, maj 2020.

12. ZDRAVSTVENI SISTEM

Tabela 12.1. Zdravstvo u BD BiH

Pokazatelj	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Stanovništvo (procjena sredinom godine)						83234	
Broj ljekara						143	
Broj stomatologa						11	
Broj bolesničkih postelja						304	
Broj stanovnika po ljekaru						582	
Br.stanovnika po stomatologu						7567	
Br.stanovnika po boles.postelji						274	

Izvor: BHAS: Zdravstvo Brčko distrikta BiH, 2018.

13. SOCIJALNA INKLUZIJA

Tabela 13.1. Pristupačnost domaćinstava uslugama u BD BiH 2015. godina (%)

Usluga/Pristupačnost	Teško ili veoma teško	Lako ili veoma lako	Usluga se ne koristi
Prodavnica mješovite robe	13.3	86.7	-
Bankarske usluge	30.9	57	12.1
Poštanske usluge	25.4	58.6	16
Javni transport	17.8	67.1	15.1
Ustanova primarne zdravstvene zaštite	18.1	81.7	:
Ustanova predškolskog i osnovnog obrazovanja	:	22.6	75.9

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o potrošnji domaćinstava u BiH, 2015.

Tabela 13.2. Indikatori materijalne deprivacije domaćinstava u BD BiH 2015. godina (%)

Indikator	% domaćinstava
Ina finansijske poteškoće u plaćanju režija	20.7
Ne može pružiti godišnji odmor u trajanju od jedne sedmice	78
Ne može priuštiti mesni, pileći ili riblji obrok ili vegetarijansku zamjenu svaki drugi dan	18
Nema dovoljno vlastitih sedstava da podnese iznenadni trošak od 380 KM	79.5
Ne može prouštiti adekvatno grijanje stambene jedinice	5.5
ne posjeduje automobil	45.2
Ne posjeduje veš mašinu	5.2
Ne posjeduje TV	1.9

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o potrošnji domaćinstava u BiH, 2015.

Tabela 13.3. Domaćinstva u BD BiH koja se suočavaju s problemima vezanim za stambenu jedinicu i okolinu u kojoj žive, 2015. god. (%)

Indikator	% domaćinstava
Problemi s kriminalom	3.2
Problemi sa zagađenjem	5.2
Problemi s bukom spolja	6.0
Neadekvatna osvjetljenost stambene jedinice	2.4
Neadekvatno grijanje stambene jedinice	5.5
Truli prozori ili vrata	14.3
Vlaga u zidovima/temeljima	21.9
Krov prokišnjava	14.6

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o potrošnji domaćinstava u BiH, 2015.